

Tarihi Kent Yapılarının Eğitim Yapısına Dönüşümü: Kadir Has, Bilgi, Mardin Artuklu ve Toros Üniversitesi Mimarlık Fakülteleri*

The Transformation of the Historical Buildings in the Cities for Educational Purpose: Faculty of Architecture of Kadir Has, Bilgi, Mardin Artuklu and Toros Universities *

Ayşen Cevriye BENLİ¹ Hatice TEKİN BANAZ²

Öz

Günümüzde toplumsal koşulların ve gereksinimlerin değişmesiyle, yapı ve mekân gereksinimlerinin de aynı ölçüde değiştiği görülmektedir. Kültür varlıklarının yeniden topluma kazandırılma çabası, kentler için üzerinde önemle durulması gereken evrensel bir konudur. Günümüzde yapısal olarak var olan, işlevselliğini yitirmiş tarihi kent yapıları; terkedilmeye ve yıkılmaya bırakılmak yerine elverişli yapısal özellikleriyle ve bulunduğumuz dönemin yaşam koşulları doğrultusunda yeniden işlevlendirme çalışmalarıyla kullanıma kazandırılabilirler. Bu çalışmada, yükseköğrenim yapısına dönüştürülen tarihi yapılar değerlendirmeye alınmaktadır. Kadir Has, Bilgi ve Mardin Artuklu Üniversitelerinin Mimarlık Fakülteleri ve Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, tarihi yapıların mimarlık fakültesi olarak eğitim yapısına dönüşümünün incelenmesi yönünden örnekler olarak seçilmiştir. Fakültelerin tasarım stüdyoları ve dersliklerinin yeniden işlevlendirme sonrası kullanıma uygun olup olmadığı; işlev, malzeme, strüktür, aydınlatma, mimari dil, altyapı ve tesisat çözümleriyle nitel olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yeniden İşlevlendirme, Tarihi Yapılar, Üniversite Binaları, Eğitim Mekânları

ABSTRACT

Nowadays, as the changes in social conditions and requirements occur, it is seen the transformations in the requirements of buildings and spaces. The effort in regaining historical buildings to life is an important universal aspect to dwell on for cities. When the historical city buildings lose their functions in spite of their well existences structurally, they can be usable for the adaptive reuse according to conditions of current life requirements with their suitable characteristics instead of leaving them to destroy. In this research, it is evaluated the adaptive reuse of the historical buildings for high educational purposes. In this aspect the Faculties of Architecture of the Universities Kadir Has, Bilgi, Mardin Artuklu and Toros are chosen as the examples for the adaptive reuse of the historical buildings for educational purposes as faculties of architecture. Faculties' design studios and classrooms' conveniences after adaptive use are examined in the qualitative aspects of their functions, materials, structures, infrastructures, installations, lightings, architectural styles.

Keywords: Adaptive Reuse, Historical Buildings, University Buildings, Educational Spaces

¹ Corresponding Author: (Dr.) Toros Üniversitesi GSTMF, aysenbenli@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-5428-3358

² (Y. Mimar.) Toros Üniversitesi Mimarlık Y. Lisans Mezunu, arch.haticetekin@gmail.com ORCID:0000-0002-3501-1178

*Bu makale; Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesinde, Ayşen Cevriye BENLİ'nin danışmanlığında, Hatice TEKİN BANAZ tarafından hazırlanan ve tamamlanan "Tarihi Yapıların Eğitim Yapısına Dönüşümünün İncelenmesi: Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Örneği" başlıklı Yüksek Lisans tezi kapsamında yapılan çalışmalardan yararlanılarak hazırlanmıştır.

*This article is prepared by finished master thesis in Toros University Faculty of Fine Arts, Design and Architecture, Department of Architecture, made by supervisor Ayşen Cevriye BENLİ and architect Hatice TEKİN BANAZ, titled of "Examining The Refunctioning of the Historical Buildings for Educational Purposes: A Case Study of Toros University Faculty of Fine Arts, Design and Architecture".

GİRİŞ:

Kentlerin değerli kültür varlıklarını yıllar içinde değişen kültür nedeniyle yeni yaşam biçimine uyarlamak özenli bir çalışma ve çaba gerektirir. Yeryüzünde kültürel değerleri olan, koruma altındaki tarihi yapıların çoğunluğu yeni işlevleriyle etkinliğini sürdürebilmektedir. Bu yapıların yaşama yeniden kazandırılması, kullanılması; boşaltılmış ve giderek çürüyen yapılar olarak yok olmamaları açısından önemli ve olumlu girişimlerdir. Yeni işleviyle özdeşleşmiş mekânlarla, onlar yaşanabilir yapılabilir. Değişimlerin kültür mirasının özgünlüğünü, yapısını bozmadan, yapının bütünüyle uyumla gerçekleştirilmesi ve duyarlılıkla ele alınması gerekmektedir.

Tarihi yapılar, bu binaların özgünlüğü ve özellikleri bozulmadan gelecek kuşaklara aktarabilmek üzere tüm ülkelerin katıldığı kongrelerde onay görmüş tüzüklere uyulması koşuluyla, yeni işlevlere uyarlanabilmektedir. Yeniden işlevlendirme süreçlerinde; yapının öz kimliğine saygı gösterilmesi ve koruma kurallarına uyulması gerekmektedir. Tarihi kent yapılarının yeniden işlevlendirilme sürecinde, biçiminin yeni işlevi etkileyen önemli bir öge olduğu söylenebilir. Kentlerin değişik işlevdeki birçok kültürel miras değerleri, günümüz gereksinimleri doğrultusunda, eğitim amaçlı yeniden işlevlendirilerek, binaların sürdürülebilirliği ve geleceğe aktarımları sağlanmaktadır. Bu çalışmada yapısal olarak ayakta kalmış, ancak işlevsel öz kimliğini yitirmiş tarihi yapıların yeniden işlevlendirme yoluyla mimarlık fakültelerine dönüşmesiyle, tasarım stüdyosu ve dersliklerinin; mekânsal ve eylemsel gereksinimlerinin, bu yeni mekânlarda gerçekleştirilebilmesinin uygun olup olmadığı sorun olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın Amacı: Günümüzde Mimarlık Fakültesi olarak yeniden işlevlendirilen kültürel varlıkların, tasarım stüdyoları ve derslikler için uygun bir ortam yaratıp yaratamadığının, nasıl bir ortam yaratabildiğinin nitel olarak incelenmesi bu araştırmanın amacıdır. Tarihi yapılar yüksek eğitim yapısı olarak yeniden işlevlendirildiğinde, mimarlık eğitimi için stüdyo ve derslik mekânları uygun olacak mıdır? İşlev açısından mimarlık eğitimi için yeniden işlevlendirilmiş tarihi yapılar içinde elverişli mekânlar elde edilebilecek midir? Yeniden işlevlendirilmiş yapıların içinde yapı malzemeleri, strüktürü, tesisatı, aydınlatması ve mimari dili ile uygun derslik ve stüdyolar ve mekânlar oluşturulabilecek midir? Yeniden işlevlendirme açısından eğitim yapılarının derslik ve stüdyoları incelenirken; işlev, malzeme, strüktür, tesisat, aydınlatma, mimari dil ölçütleri yönünden uygun ortam yaratıp yaratmadıklarının araştırmasının yapılması hedeflenmiştir. Örnek olarak, Kadir Has, Bilgi ve Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakülteleri, Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF) tasarım stüdyoları ve derslikleri incelenmiştir.

Yöntem: Araştırma yöntemi olarak, önce, yeniden işlevlendirilen, eski işlevini yitirmiş bu çalışmada örnek olarak incelenen tarihi kent yapılarının; tarihçesi üzerinde durulmuştur. Kadir Has, Bilgi, Mardin Artuklu Üniversiteleri Mimarlık Fakülteleri ve Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi yapılarının, yeniden işlevlendirilmesinin araştırılmasında, derslik ve stüdyolar için nasıl bir ortam yaratılabildiği konusunda, yapılarla ilgili kişilerle görüşmeler ve yerinde gözlemler yapılmış, güncel fotoğrafları belgelenmiştir. Yenileme üzerine, yasa ve yönetmelikler incelenmiş, dört üniversitenin tarihi kent yapılarının arşiv fotoğrafları, planları ve kesitlerine ulaşma çalışmaları yapılmıştır. İlgili alan yazın (literatür) taraması ve yapıların tarihteki değişim aşamalarının incelenmesi gerçekleştirilmiştir. Yeniden işlevlendirme sonrası stüdyo ile dersliklerinin kullanıma uygun mekân

yaratıp yaratmadıkları; işlev, malzeme, strüktür, tesisat, aydınlatma ve mimari dil başlıkları üzerinden nitel olarak incelenmesi yöntemi izlenmiştir.

1. Yeniden İşlevlendirme

Kentlerde tarihi değerleri olan ve koruma altındaki yapıların kente yeniden kazandırılıp değerlendirilmesi; kentte bakımsız ve terkedilmiş binaların varlığının önüne geçmektedir. Yapının özgün ruhuna uygun biçimde tasarlanmasıyla, yapıldıkları dönemin özelliklerini yansıtan tarihi binaların değişimde özgün kimliğinin korunması önemlidir (Enlil, 1992). Karşılaşılan sorunların çözülebilmesinde bütünlük koruma anlayışı geliştirilmelidir. Bu görüş, Avrupa Konseyi'nde 1975 yılının Dünya Mimari Miras Yılı olarak duyurulmasıyla, Amsterdam bildirgesiyle sunulmuştur. Bildirgede, bina için uygun işlevin belirlenmesine, sosyal dokunun korunmasına, tarihi yapının fiziksel çevresinin korunmasına, duyarlı (hassas) restorasyon tekniklerinin uygulanmasına özen gösterilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur (Aksoy vd., 2012). Bütünlük bir koruma anlayışıyla, tarihi yapıları yeniden işlevlendirmek yeryüzünde çok güçlü bir seçenek durumuna gelmiştir (Langston, Wong, Hui ve Shen, 2007). Tarihi mirasların yeni işlevle yaşama geçirilmesi "yeniden kullanım" (adaptive reuse) anlayışını ortaya koymaktadır (Aşkun, Cantimur, 2012). "Yapısal yönden kullanım gizil gücü (yapısal kullanım potansiyeli)" olan kültürel mirasların yaşayabilmesi için mimari ve kültürel değerlerini yansıtarak yapılan koruyan ekler ve onarımlar yoluyla kültürel mirasa özgün işlevinden başka ancak uygun bir işlev vermek, yeniden kullanımdır (Cantell, 2005; Aşkun, Cantimur, 2012, sy.56). Evrensel ilkelerle, kültürel varlığın somut olmayan ve somut değerleri, bağlamı, anlamı ve bütünlüğüyle korunması açıklanmaktadır. Mimarlık yalnızca işlevler açısından değer kazanmaz, mimarlığa, biçimlere anlam ve kalıcı değer katan öğeler kültür ile tarih aktarımı, ayrıca bellek üzerinden aktarılan daha geniş değer ve kavramlardır (Aşkun, Cantimur, 2012). Yeniden işlevlendirmenin yalnızca koruma boyutu değil, tasarım boyutu da bulunur. Kuban'a göre "yeniden kullanım açısından tarihi bir yapıyı yorumlamak, bir binayı yeni tasarlamak gibi yaratıcı olmak durumundadır." (Kuban,2000) (Aşkun, Cantimur, 2012). Bir yapının gerekli müdahalelerle değiştirilmesi yeniden işlevlendirmedir. Önemli ve göze çarpan değişim işlevdir, yine de dolaşımda izlenen yolun veya yönlenmenin değiştirilmesi, mekânsal ilişkilerin yeniden kurgulanması gibi başka müdahaleler de yapılabilir. Yeni ekler gerekebilir veya yıkılan bölümler de olabilir. Bu uygulamalar uyum sağlama (adaptasyon) veya yeniden uyarlama diye tanımlanabilir (Dodsworth, Anderson, 2015). 1904'ten günümüze kadar tarihi yapıları koruma ve yeniden işlevlendirme ile ilgili birçok kongre yapılmış ve kararlar alınmıştır. Bunlardan ICOMOS 1999-Geleneksel mimari miras tüzüğünde yer alan 5. maddede, yeniden kullanımda, binanın biçimi, bütünlüğü ile özelliklerine saygılı olunmasından söz edilmiştir. Geleneksel mimari biçimler çevrede kullanılıyorsa yapıya müdahalelerin orada yaşayanların onaylayabileceği etik kurallara göre yapılabileceği belirtilmiştir.

1.1. Yeniden İşlevlendirmede Göz önüne Alınacak Ölçütler

1.1.1. İşlev

İşlev açısından; kültür varlıklarının yeniden tasarlanarak yaşama geçirilmesinde, önceki işlevi oldukça önemli ve etkili olur. Yapı özgün durumunda belli bir işleve uygun tasarlanmıştır ve kaçınılmaz olarak bu işlevin izlerini yeni tasarıma yansıtacaktır. Binanın özgün işlevi, bina içinin boyutunu ve biçimini belirler. Tasarımda var olan mekânlar üzerine düşünmeli, mekânların özgünlüğünün yararlarını ve duygusal yansımalarını aslına uygun uyarlayabilmelidir (Dodsworth, Anderson, 2015). Öğrenim mekânları, okullar, üniversiteler ve kütüphanelerdir. Bunlar anaokullarından, köy okullarına, üniversitelere, ulusal kütüphanelere kadar, tüm bu içinde bilgi edindiğimiz binalar, açık havada toplanma, öğrenme, tartışma ve eğlenme gereksinimiyle ortak öğrenme için toplu mekânlar ve odaklanılarak çalışılan küçük mekânlar gibi iki çelişik işlevi bir araya getirmelidir (Pearman, H,

1998:103). Her üniversite yerleşkesinin arazisi ve durumu başkadır. Eğitim yapıları büyüklükleri, kurumsal yapısı, amaçları ve kaynakları ile birbirinden ayrılırlar. Bu ayrımlar ve karmaşıklık, tasarım aşamasında, üniversite yerleşimi için çözüm seçenekleri üretmek açısından olasılıklar doğurur. Tercihler ve seçeneklerin sunulması ve tartışılmasıyla en iyi çözüm açığa çıkacaktır. Tartışmalarla, gereksinim duyulan bir tasarımı yaratacak seçeneklerin karşılaştırılmasıyla, bir eğitim kurumu için onaylanabilir plan ortaya çıkacaktır (Dober, 1992). İşlev açısından, eğitim yapıları konusunda, işleve uygun mekân büyüklüğünün sağlanması, açık havada, kapalı ortamda toplu öğrenme ve küçük ortamlarda odaklanarak öğrenme mekânlarının oluşturulabilmesi önemli ölçütlerdir.

1.1.2. Malzeme

Binalarda kullanılan malzemeler, binaları ortaya çıkaran öğeler olarak tanımlanabilir. Her malzemenin kendine özgü değeri vardır. Malzeme statik olarak taşıyıcılığıyla, görsel olarak rengi ve dokusuyla kendini ortaya koyar. Mimaride, malzemeyi iyi tanımak ve istenen etkiye göre kullanmak gereklidir. Tarihsel bellek, yeniden işlevlendirilen mekânın bütünlüğünde duyumsanabilmeli, eski dokular ve renkler oldukları biçimde korunmalı ve yıllar boyunca biçimlenen yapıya özgü ortam algılanabilmelidir. Tarihi yapı yeniden işlevlendirilmeden veya müdahaleden önce, restitüsyon çalışmaları ve arşivdeki görseller ile mekânın dokusu, rengi, biçimi ve ışık özellikleri yönünden ve rölöve çalışmaları üzerinden incelenmelidir (İnan, 2013; Kaşlı,2009). Dünyada da tarihi yapıların yenilendiği üniversite yapıları ve görünüm ve malzemeleriyle tarihi yapılara öykünerek yapılan kütüphaneler vardır. ABD'deki University of Northern Colorado içi yenilenen tarihi yapılarını kullanmaktadır (Anonim, 1998). Viyana Ekonomi ve İşletme Üniversitesinin ilk yapısı da 1873'te yapılan Viyana Uluslararası Sergi Yapısıdır (Boeckl, 2014).

Şekil 1.2. University of Northern Colorado (Anonim,1998, Foto:Merrick, Blessing, Schenck), Viyana Ekonomi ve İşletme Üniversitesi(WU) ilk yapısı (Boeckl, 2014)

1.1.3. Strüktür, Tesisat

Strüktür, tesisat ve aydınlatma tesisatı açısından, yapıda oluşan bozulmaları onarıırken strüktürel müdahalelerde bulunmak gerekebilir. Bunda, geriye dönülebilirlik ögesi göz önünde tutulmalıdır. Tarihi strüktüre dokunmadan yeni eklerin yapılması, gelecekte başka koşullarda binanın yine bugünkü durumuna döndürülebilmesi olasılığını içinde barındırır (Kuban, 2000). Tarihi yapılarda, gerekli olan bazı tesisatların yapılması yapısal ve görsel sorunları doğurabilmektedir. Bu tesisatlar, çoğunlukla binanın, sıva altında, şaftlarda, döşeme altlarında, asma tavan içlerinde bulunduğundan müdahale güçlüğü vardır. Yeni sistemlerin uyarlamasında güçlük çıkmaktadır. Yapı için her müdahale, yapının tarihi özgünlüğünü ve kimliğini bozma tehlikesi içermektedir. Tarihi yapılarda tesisatla ilgili müdahalelerin sınırlı olması bu nedenlerden ötürüdür. (İnan, 2013).

1.1.4. Aydınlatma

Tarihi yapıların tarihine yaraşır görkemli bir görüntü yaratabilmek üzere yapının özgünlüğüne uyumlu aydınlatma seçilmesi gereklidir. Yapılacak yapay aydınlatmanın var olan doğal aydınlatmayla uyumu

önemlidir. Kültürel kimlik değerlerinin yitirmemesi için aydınlatma ile yapının işlevinin de göz önünde tutulması gerekir. Yapıda aydınlatma, yapının yapısal detaylarının önüne geçmemelidir, bunda yapının doku ve rengi, ışığın gücü de göz önüne alınacak konulardır, ışık gözde kamaşma yaratmamalıdır. İç mekândaki nesnelere aydınlatmasında gerektiğinden çok ışık, izlenecek yapının özgünlüğünü ortadan kaldırmaktadır (İnan, 2013). Bir yapıda güneşin, doğal ve yapay ışığın kullanımı çok önemlidir. Ne kadar dışarıda, doğada oturuyormuşçasına hem dışarıda hem içeride bulunuyormuşçasına bir mekân varsa o oranda insanlar için çekici bir mekân olur. İnsanlar seçme olanakları olduğunda iki yönden ışık alan iç mekânları yeğ tutarlar (Benli, 2003). Livingston kitabında, iyi aydınlatılmanın bir mekânın diğer öğelerini bütünleştireceğini ve aynı zamanda izleyenlerin algısını etkileyeceğini ve ek anlam ve bilgi katmanları oluşturacağını dile getirmektedir. Bir mekâna güzellik katabilmek için nitelikli bir aydınlatma tasarımının, en önemli öğeleri vurgulayacağını, görsel rahatlığı artırabileceğini, çalışanların hoşnutluğunu ve başarısını yükseltebileceğini, bir ortam ve hava yaratabileceğini, bir mekânın boyutu ve amacındaki algıyı etkileyebileceğini, güvenliği artıracığını belirtmektedir (Livingstone, 2022: 1). Innes de, kitabında, yapı mekânlarda aydınlatma tasarlanırken, doğal çevredeki ışığın değişimlerinin ve çeşitliliğinin öngörülmesinin gerekliliğini belirtmiştir (Innes, 2012: 79) Eğitim yapısı ve mimarlık fakülteleri olarak yeniden işlevlendirilmiş bu eğitim yapılarında bu aydınlatma tasarımı ilkelerinin uygulanması önemlidir.

1.1.5.Mimari Dil

Tarihi yapının özelliklerini yansıtan mimari dili kullanıp yinelemek veya dönüştürmek, iki farklı yaklaşım da müdahale yöntemleridir. Müdahale yineleme biçiminde olduğunda, yapıdaki değişikliklerin özgün durumuna, görünüşte benzetilerek yapılması, yapıma zamanı bağlamında karışıklık doğurabilecektir. Hangi işlemin hangi tarih ve süreçte yapıldığının anlaşılmasını zorlaştıracak bu yöntem yerine yapılan değişikliklerin bugün veya geçmişte yapılmış olduğunun anlaşılabilmesini sağlamak gerekir (Öter, 1996:22). Karşıt dil kullanarak bilinçli bir zıtlık oluşturmak, dönüştürme biçiminde yapılan müdahalelerde kullanılan yaygın bir eğilimdir. Geçmiş ile şimdiki mimari dilin birbirlerine saygı göstermesi, birbirlerinden ayrı ve bağımsız özelliklerini göstermeleri zaman katmanlarında ayrışmaların belirgin olarak okunmasıyla sağlanır (Kaşlı,2009). Bir üniversitenin imgesi kendi tanımını da içerir. Tüm görsel yapı malzemeleri tanımın içindedir ve hepsi bir imgede bütünleşir. Stil, estetik değerler, simgesel varlıklar (landmarks), peyzaj düzenlemeleri, kavramsal ölçütler olarak bir üniversitenin imgesini yaratır. İmge, simgesellikle veya tarihle aktarılır. Eğitim kurumları arasındaki ayrımlar, onun amacı, hedefi, büyüklüğü, bulunduğu yer, çevresi ile bir kampüs tasarımındaki imgenin ortaya çıkmasına yardımcı olur (Benli, 1998, (Dober, 1992)).

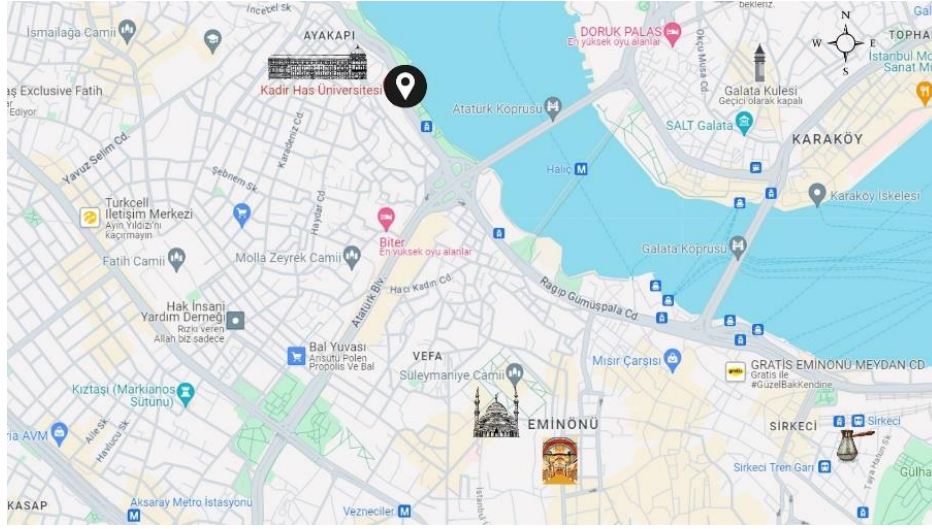
2. Üniversite Yapısı Olarak İşlevlendirilen Tarihi Kent Yapılarından Örnekler

2.1. Kadir Has Üniversitesi Cibali Yerleşkesi

Tarihçe: Cibali tütün fabrikası 1884 yılında kurulmuş, bölgeye ekonomik ve sosyal anlamda değer katan bir yapı olmuştur. Alexandre Vallauray ve Hovsep Aznavur' un tasarladığı yapı, bir fabrika olması yanında, bir yaşam kompleksi olarak da düşünülmüştür. Neoklasik mimari üsluptaki yapı, dönemin yapı ve yapı tekniklerinin de yansımalarını taşır. (Çizelge 2, Şekil 4), (Şekil 3).

Yapı önemli bir endüstri merkezi olmuştur. Çünkü içinde imalathaneleri, hastaneyi, çocuk yuvasını, bakkaliyeyi, okulu, itfaiye ve spor birimlerini barındırmıştır (Alioğlu, F. Alper, B. 1998). Çoğunluğu fabrikada çalışan Cibali semti sakinleri bu fabrika ile yerel sanayi bölgesini oluşturmuş, iş ve sosyal yaşamını aynı yerde bütünleştirmiştir (Özbalta, 2017). Yapıda kullanılan, döküm demir taşıyıcılar, tuğla, cam, döşemelerdeki çelik putreller ve Marsilya kiremitlerinin Fransa'dan getirilerek uygulandığı düşünülmektedir. Tarihi araştırmalarda, yapılardan A, B, C, D, E, F kütleleri, G, H, I, J, K, L, M kütleleri

birlikte, O ve P kütleleri ayrı bulunmaktadır. İlk iki kütle arasında şeffaf üst örtülü geçit vardır (Alper, 2019). 19. yy sonu 20. yy başlarında ilk kütleler yapılmıştır (Alper, 2019).

Şekil 3. KHAS Mimarlık Fakültesi Kent Haritasında Erişim Grafiği (Kaynak: GoogleMaps)

Çizelge 1. Kadir Has Üniversitesi Künyesi

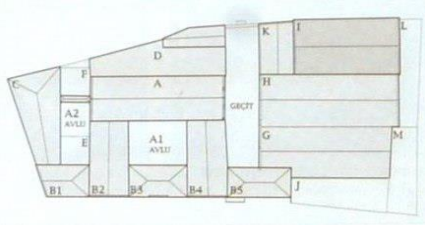
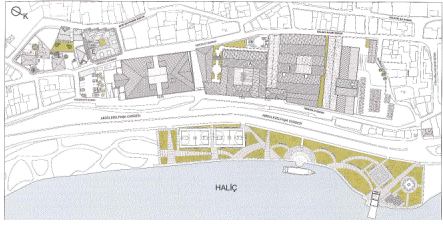
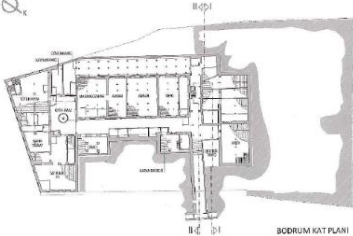
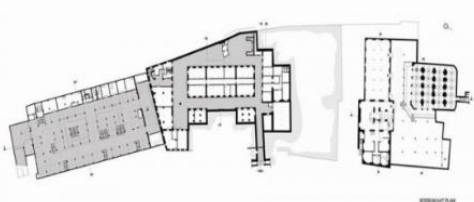
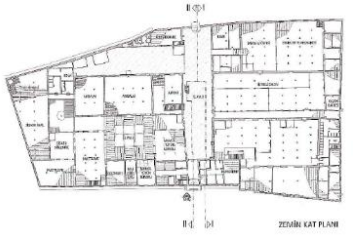
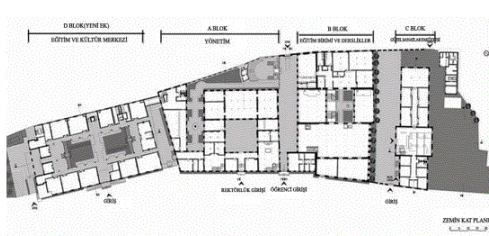
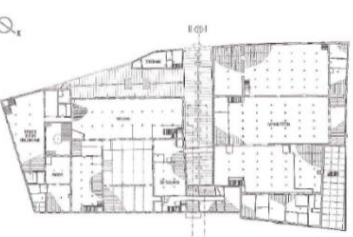
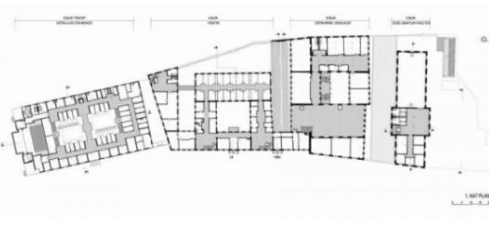
Konum, yapım yılı	Türkiye, İstanbul, 1884	
Yapı sahibi	Kadir Has Vakfı	
İlk mimari tasarımcısı, ilk kullanım amacı	Alexandre Vallaury ve Hovsep Aznavur, Tütün ve sigara üretimi	
Yeniden işlevlendirmeyi yapan, başlangıç-bitiş tarihi	Y.Mimar – Restoratör Dr. Mehmet Alper 1998-2002	
Günümüz kullanım amacı	Eğitim(üniversite), Kültürel	
Toplam inşaat alanı	Alan 10385 m ² , kapalı alan 40000 m ²	
Yapının Strüktürü	Dış kabuk korunmuş, çelik strüktürle içi yeniden inşa edilmiştir.	

Şekil 4. Kadir Has Üniversitesi

Foto: H. T. Banaz, 2019

Tütün işleyen ve sigara üreten fabrika 1900 yılında üretime başlamıştır (Aytar,2015). Üretimini 1995 yılına kadar sürdürmüştür. 1995 yılında, modern teknolojisini yitirip, eskiyen fabrika kapatılmış, 1997 yılına kadar boş kalmıştır (Perker, 2010). 1997 yılında, Kadir Has Üniversitesi Vakfına eğitim yapısı olarak kullanılması için 29 yıllığına kiralanmıştır. Sorumlu Dr. Mimar Mehmet Alper, 1998’ de restorasyon çalışmalarına başlamıştır. 2000-2002 yıllarında restorasyon projesi uygulamaları yapılmış, üniversite olarak, 2002 yılında, öğrenime açılmıştır. Yeniden işlevlendirme aşamasında kütlelerin adları birleştirilmiş, Tekel binası yerine D blok “yeni ek” yapılmıştır (Alper, 2019). (Çizelge 2, 3). Eğitim amaçlı ve işlevsel olarak A, B, C ve D olarak adlandırılan bloklar arasında değişik işlevlerle birbirine bağlanmıştır (Özbalta, 2017)

Çizelge 2. KHAS Üniversitesi Tarihi Dönüşümü (Yerleşim, Bodrum, Zemin, Birinci Kat Planları).
(Kaynak, Alper, 2019).

	19.YY.’İN 2. YARISI	21.YY.’İN 1. YARISI
YERLEŞİM PLANI		
BODRUM KAT PLANI		
ZEMİN KAT PLANI		
1.KAT PLANI		
İŞLEV	CİBALI TÜTÜN VE SİGARA FABRİKASI	KADIR HAS Ü. CİBALI KAMPÜSÜ

Bina, ikinci işleviyle yaşama geçince, yalnızca yapısal bir kazanım elde etmemiştir. Fabrika olarak kapatılmasıyla birlikte semtte oluşan ekonomik yitimi de çözüm olmuştur. Üniversitenin açılması ile çevrede açılan sosyal işletmeler bu ekonomik yitimi düzeltmiştir. Restorasyon çalışmalarında, bodrum

katta ortaya çıkan su sarnıçlarının Rezzan müzesi olarak üniversite içerisinde sergilenmesi de kültüre hizmet olmuştur.

Çizelge 3. KHAS Üniversitesi Tarihi Dönüşümü (2., 3., 4., Kat Planları ve Kesit). (Kaynak, Alper, 2019).

	19.YY.'İN 2. YARISI	21.YY.'İN 1. YARISI
2. KAT PLANI	İkinci kat planı, bir su sarnığı ve diğer odaları göstermektedir. Çizim, duvarlar, kapılar ve mobilya yerleşimlerini detaylı olarak göstermektedir.	İkinci kat planı, su sarnıklarının ortadan kaldırılması ve alanın yeniden düzenlenmesiyle birlikte, yeni odalar ve alanlar göstermektedir. Çizim, duvarlar, kapılar ve mobilya yerleşimlerini detaylı olarak göstermektedir.
3. KAT PLANI	Üçüncü kat planı, su sarnığı ve diğer odaları göstermektedir. Çizim, duvarlar, kapılar ve mobilya yerleşimlerini detaylı olarak göstermektedir.	Üçüncü kat planı, su sarnıklarının ortadan kaldırılması ve alanın yeniden düzenlenmesiyle birlikte, yeni odalar ve alanlar göstermektedir. Çizim, duvarlar, kapılar ve mobilya yerleşimlerini detaylı olarak göstermektedir.
4. KAT PLANI	Dördüncü kat planı, su sarnığı ve diğer odaları göstermektedir. Çizim, duvarlar, kapılar ve mobilya yerleşimlerini detaylı olarak göstermektedir.	4. KAT ÇATI ARASINDADIR.
KESİT	Kesit, binanın üç katlı yapısını ve su sarnıklarının yerleşimini göstermektedir. Çizim, duvarlar, kapılar ve mobilya yerleşimlerini detaylı olarak göstermektedir.	Kesit, binanın üç katlı yapısını ve su sarnıklarının ortadan kaldırılması ve alanın yeniden düzenlenmesiyle birlikte, yeni odalar ve alanlar göstermektedir. Çizim, duvarlar, kapılar ve mobilya yerleşimlerini detaylı olarak göstermektedir.
İŞLEV	CİBALİ TÜTÜN VE SİGARA FABRİKASI	KADİR HAS Ü. CİBALİ KAMPÜSÜ

Derslik ve Stüdyolarda İşlev: Fabrikanın eski O Blok'unun, C Blok adıyla KHAS Ü. Sanat ve Tasarım Fakültesi olarak ikinci aşamada yenilenmesi başlamıştır. Yapıda önceden, fabrikanın müdürlüğüne bağlı imalat, bakım ve idare şeflikleri ile sosyal işler bulunuyordu (Alper, 2019). Yapı bodrum, zemin, birinci ve ikinci kat olarak yeniden tasarlanmıştır. Su sarnıkları C Blok temelinde ortaya çıkmıştır. Zemin katta, yönetim odaları, stüdyolar ve derslikler yerleştirilmiştir. Birinci katta stüdyolar ve derslikler bulunmaktadır. İkinci katta öğretim üyesi odaları, stüdyolar ve derslikler yer almaktadır. Yeniden

işlevlendirilirken öğrenime uygun biçimde mekânlar oluşturulmuştur. Derslikler en az 50 m², stüdyolar ise en az 150 m² olarak tasarlanmış; çizim masaları, sıralar, dolaplar gereksinimine göre değiştirilebilir biçimde düzenlenmiştir. Sabit tezgâh ve dolaplar yapılmıştır.

Derslik ve Stüdyolarda Malzeme: Stüdyo ve dersliklerde çoğunlukla, döşemelerde kahverengi ahşap parke, duvarlarda gri tonlarda boyalar uygulanmıştır. İçeride, metal renginde çelik yapı öğeleri, ahşap kaplama çatı gözlemlenmiştir. Derslik ve stüdyoların tavanları beyaz renk alçıpan olarak yapılmıştır. Çatı katındaki stüdyolarda değişik malzeme olarak camın tavanda ahşap malzemeye birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bodrum kattaki Bizans su sarnıçları ve Osmanlı hamam kalıntılarının olduğu müzenin zemin kattan görülebilmesi için, zemin kat döşemesinde lamine malzemede cam boşluklar yaratılmasıyla, modern mekânlar içerisinden algılanması sağlanmıştır. (Çizelge 4)

Derslik ve Stüdyolarda Strüktür, Tesisat: 1948 yılında kâgir dış duvarlar korunarak betonarme strüktür yapılmıştır. 1999 depreminde ağır hasar alan betonarme strüktür, bütünüyle yıkılmış ve dış kabuk korunarak içi çelik konstrüksiyon ile yenilenmiştir. (Alper, 2019). Çatıdaki çelik strüktürler ve yapıdaki çelik kolonlar açıkta bırakılmıştır. Yeniden işlevlendirilirken günümüz koşullarına uyarlanmış altyapı ve tesisat çözümleri yeniden tasarlanmıştır. Yapıya yeni ısıtma, aydınlatma, wi-fi, yangın tesisatı ve merkezi sistem havalandırma yapılmış; alçıpan asma tavan içinde donatılar gizlenmiştir, yalnızca ikinci kat derslik ve stüdyolarında donatılar gizlenmemiş, açıkta bırakılmıştır.

Çizelge 4. KHAS Üniversitesi C Blok Stüdyo ve Dersliklerinin Malzemeleri

		Yer Döşemesi	Duvar	Tavan	
		Öncesi	Karo	Döküm demir kolonlar arası dışta taş duvar, içte tuğla	
Sonrası	Ahşap parke * Açık sıcak ton * Kahverengi * Parlak doku	Boya * Koyu soğuk ton * Gri * Mat doku	Asma tavan-Alçıpan * Açık ton-soğuk * Beyaz * Doku mat		
ikinci kat Stüdyolar	Öncesi	Yeniden inşa edildiğinden ulaşılamamıştır.	Yeniden inşa edildiğinden ulaşılamamıştır.	Yeniden inşa edildiğinden ulaşılamamıştır.	
	Sonrası	Ahşap parke * Açık sıcak ton * Kahverengi * Parlak doku	Boya * Koyu soğuk ton * Gri * Mat doku	Kaplaması ahşap ve cam kırma çatı * Koyu sıcak ton * Kahverengi * Mat doku	

Şekil 5,6. Kadir Has Üniversitesi Stüdyo ve derslikleri. Foto: H. T. Banaz, 2019.

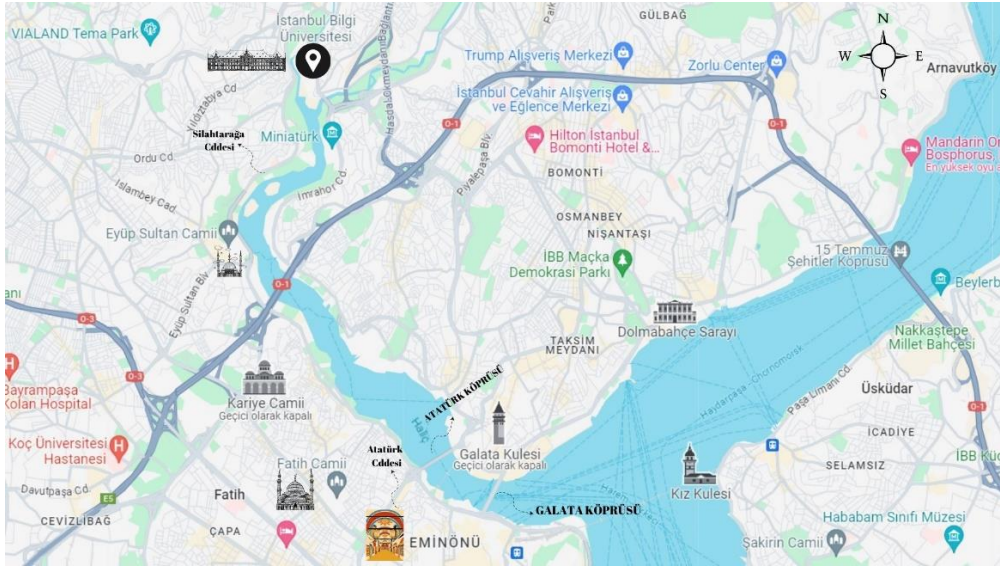
Derslik ve Stüdyolarda Aydınlatma: Cephelerinden de görüldüğü gibi birçok pencere yoluyla doğal ışık alınmaktadır. Mekânların daha çok doğal aydınlatma almasına özen gösterilmiş, özgün yapıdaki gibi

kullanılmıştır. Zemin ve birinci katlarda bulunan stüdyolar en az 150m² taban alanında olduğundan, pencerelerden gelen doğal ışığın yetersiz kalması nedeniyle yapay aydınlatmadan destek alınmaktadır. En az 50 m² olan dersliklerde ise doğal aydınlatma yeterli olsa da yapay aydınlatma da düşünülmüştür. İkinci katta bulunan stüdyolar tavandaki cam açıklıklardan yeterince doğal ışık alabilmektedir. (Şekil 5,6)

Derslikler ve Stüdyolarda Mimari Dil: Yapı Neo-Klasik çizgidedir, tarihi yarımada'daki konutlar arasındadır. Kütle boyutlarının büyüklüğü ile göze çarpan simgesel bir yapıdır. Plan şeması cepheden duyumsanmasa da kapalı geçitler yardımıyla bina bir bütün olarak duyumsanabilmekte ve bu yapıya güçlü bir duruş kazandırmaktadır. Dış kabuğu korunmuş ancak iç mekânları yeniden tasarlanıp işlevlendirildiği için yapı malzemeleri ve özgün dokusu içeride korunamamıştır. Derslik ve stüdyolar yeni malzemelerle tasarlandığından, yapının içinde, tarihi kimliği ve dış cephesiyle zıtlık yaşanmaktadır. (Şekil 4)

2.2. Bilgi Üniversitesi Santral İstanbul Yerleşkesi

Tarihçe: Silahtarğa Elektrik Fabrikası, Bayındırlık Bakanlığı ile Macar Ganz şirketi arasında onaylanan anlaşmayla 1913 yılında, kurulmuştur. Kâğıthane ve Alibeyköy Dereleri'nin ağzında 118.000 m²'lik bir alanda bulunmaktadır. 1938-52 yılları arasında, İstanbul'un elektrik gereksinimini tek başına karşılamış olan işletme, Türkiye ve İstanbul'un ilk termik santralidir. Eski endüstri merkezi olan Haliç'te bulunan yapı, I. Ulusal Mimari Dönem'in özelliklerini taşımaktadır. Bu endüstri yapısında; atölyeler, makine dairesi, kazan daireleri, idare, lojman, nakil tesisi gibi birimler bulunmaktadır. Taşıyıcı sistemi metal konstrüksiyon arası tuğla dolgudur ve yapıların çoğu tek katlıdır (Anon., 1994). (Çizelge 5), (Şekil 7,8).

Şekil 7. Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kent Haritasında Erişim Grafiği

Santral İstanbul projesi kapsamında restorasyonu gerçekleşen 6 nolu kazan dairesi; kütüphane, 4 nolu kazan dairesi; mimarlık fakültesi olarak tasarlanmıştır. Yeniden işlevlendirme çalışmaları NSMH-Nevzat Sayın Mimarlık Hizmetlerince yürütülmüştür. 2006 da başlayan onaylı söküm ve güçlendirme çalışmaları sırasında, diğer yapılara öncelik verildiğinden bu yapılara 2013 yılına kadar uygulama yapılmamıştır. (Çizelge 6)

Derslik ve Stüdyolarda İşlev: Rölöve planlarında 4 ve 6 nolu kazan daireleri, Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi olarak tasarlanmıştır. Yapıda tasarım ve maket stüdyoları, kütüphane, sergi alanları, jüri mekânı, ortak ve yüksek lisans stüdyoları, öğretim üyeleri odaları bulunmaktadır. Kazanlar için koruma kararı nedeniyle özel işlemlerden geçirilerek özgün durumlarıyla yerinde korunmuşlardır, çevresinde mekânlar oluşturulmuştur. İç Mekânlarda, çelik endüstriyel yapı birimleri ve işlevler açık düzenlendiğinden mekânların işlevlerinin ayrılması ve algılanmasında güçlük yaşanabilmektedir. (Çizelge 6)

Çizelge 5. Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Künyesi

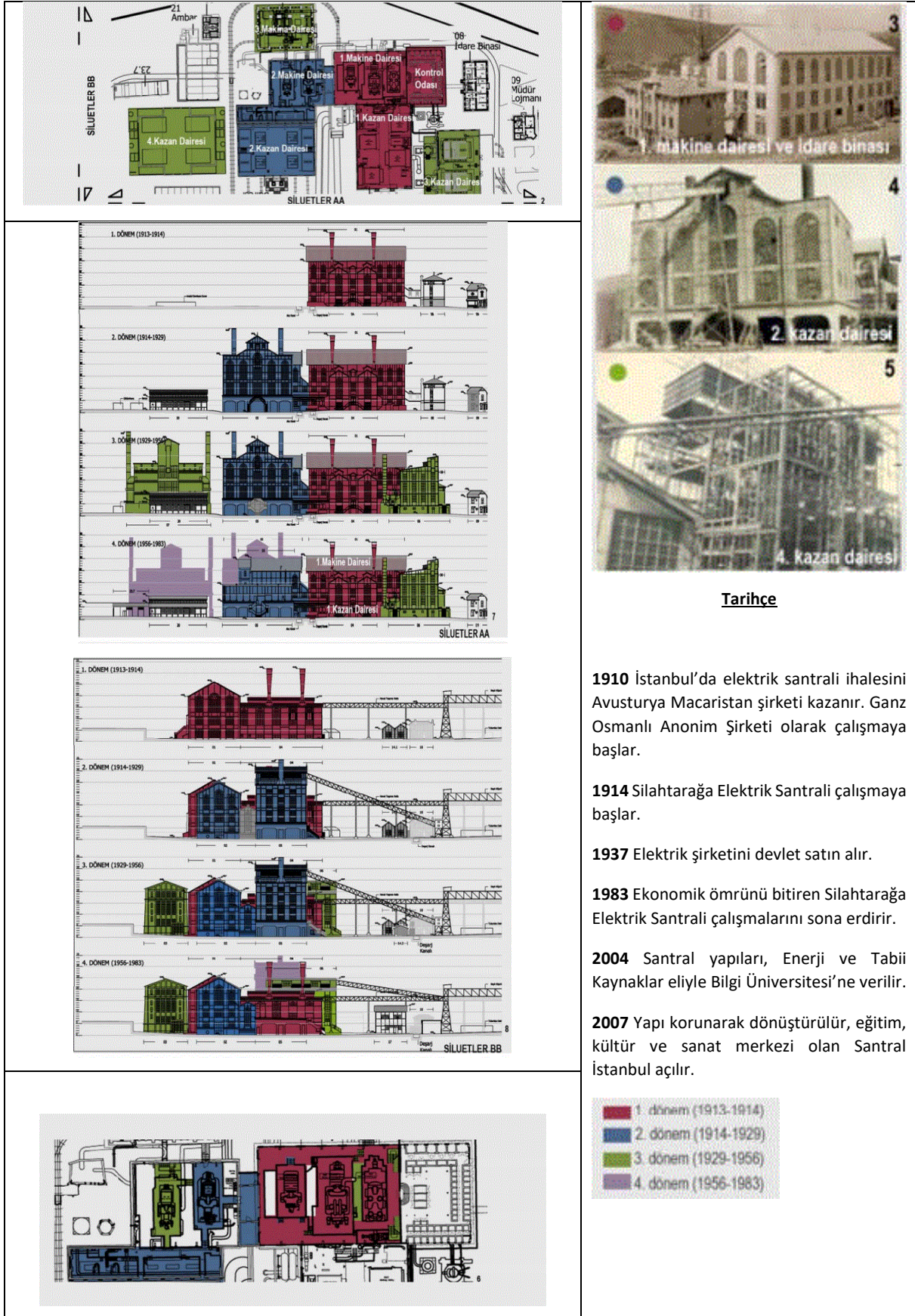
Konum, yapım yılı	Türkiye, İstanbul, 1929	
Yapı sahibi	Bilgi Üniversitesi	
İlk mimari tasarımcısı, ilk kullanım amacı	Tasarımcısı bilinmemektedir, elektrik üretim yapısı.	
Yeniden işlevlendirme projesini yapanlar, başlangıç ve bitiş tarihi.	İhsan Bilgin, Emre Arolat, Nevzat Sayın, Han Tümertekin, 2004-2008.	
Günümüz kullanım amacı	Üniversite, Kültürel	
Toplam inşaat alanı	Toplam: 118.000 m ² No 6: 2.107 m ² No 4: 2.552 m ²	
Yapının Strüktürü	<u>İlk yapım</u> , Dış cephe çelik strüktür ve tuğla dolgu. <u>Yenileme</u> İç, çelik strüktür güçlendirme	Şekil 8. Bilgi Üniversitesi 6 ve 4 no kazan daireleri Foto: H. T. Banaz, 2019

Derslik ve Stüdyolarda Malzeme: Binanın girişi, kütüphane, 6 nolu yapıda ikinci kattaki ofisler ve bazı ortak alanlarda yer döşemesi sarı renkli pvc kaplama yapılmıştır. Brüt beton olarak bırakılan art arda giriş kemerleri, yan duvarlar, kolonlar gözlemlenmiştir. Endüstriyel yapının mekânlarında, özgün çelik kolonları, kirişleri ve merdivenleri görülmektedir. (Çizelge 7)

Derslik ve Stüdyolarda Strüktür, Tesisat: Endüstriyel yapılar, çelik strüktür yapısıyla olduğu gibi kullanılmış, sağlamlaştırma ve yeni mekân oluşumunda da çelik malzeme kullanılmıştır. 6 ve 4 nolu yapılar dışta çelik strüktür ve tuğla dolgudur, içeride çelik strüktürle yenileme ve güçlendirme yapılmıştır. Endüstriyel yapı olma özelliğini yitirmemiştir. Derslik ve stüdyolarda VRF merkezi sistem iklimlendirmeler, elektrik donatıları, wi-fi ve yangın algılama sistemi bulunmaktadır. Tavanda elektrik

donatılarını saklamak üzere metal ızgaralar veya donatı tavaları kullanılmıştır. İklimlendirme öğeleri de gizlenmeden açıkta bırakılmıştır. (Şekil 9,10)

Çizelge 6. Silahtaröğlü Elektrik Santrali Planı. Kaynak: Kaşlı, 2009.

Çizelge 7. Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Stüdyo ve Dersliklerin Malzemeleri

Normal kat Stüdyo ve Derslikler		Yer Döşemesi	Duvar	Tavan	
	Öncesi	Ulaşılamamıştır.	Ulaşılamamıştır.	Çelik konstrüksiyon	
Sonrası	PVC yer kaplama * Açık ton * Beyaz * Parlak doku	Perde * Koyu * Turuncu * Mat doku	Çelik strüktür * Koyu ton * Kırmızı ve kahverengi * Doku mat		
Çatı kat Stüdyolar	Öncesi	Ulaşılamamıştır.	Ulaşılamamıştır	Çelik konstrüksiyon	
	Sonrası	PVC yer kaplama * Açık ton * Kırık beyaz * Parlak doku	Üç tarafı kapalı bir tarafı galeri boşluğuna bakarak açıkta bırakılmıştır.	Uzay Çatı (Çelik ve cam) * Koyu ton * Gri * Doku mat	

Şekil 9,10. Bilgi Üniversitesi, derslik ve stüdyo mekânları. Foto: H. T. Banaz, 2019

Derslik ve Stüdyolarda Aydınlatma: Yapı içinde doğal ve yapay aydınlatmadan yeterince yararlanılmıştır. Derslik ve stüdyolarda oluşan kat bölmeleri nedeniyle yetersiz doğal aydınlatma ortaya çıkmış, yapay aydınlatma ile desteklenmiştir. Düşük kat seviyesinden ötürü armatürlerde, özel reflektörlü yapay aydınlatma uygulanmıştır.

Derslik ve Stüdyolarda Mimari Dil: Yeniden işlevlendirilen tarihi varlığın özgün dış kabuğu korunmuş; iç mekânda termik santral donatıları iri, yüksek olduklarından buldukları yerde korunmuş, mekân tasarımı çevrelerinde yapılmıştır. İç mekânlarda, çelik malzeme uygulanarak katlara ayrılmıştır. Zeminle birlikte 7 kattan oluşan yapıda 'erişilebilirlik' göz önüne alınan önemli öğeler arasındadır. İç mekânlarda 'açık mekân' anlayışı benimsenmiş ve bu çok amaçlı mekân kullanma olanağı vermiştir. Mimarlık fakültesi ve kütüphane olan yapı içerisinde bulunan stüdyo, jüri ve sergi mekânlarının açık işlevde yapılması bu kurguyu desteklemiştir. Öğrenci sayısının artmasıyla, saydam yapılan oylumlar daha dolu duruma getirilmiştir. Birbiriyle bağlantılı stüdyolar oluşturulmuş ve amaçlanan saydamlık oluşturulmaya çalışılmıştır.

2.3. Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

Tarihçe: Mardin Hükümet Konağı için, 19. Yüzyılın son yıllarında Tanzimat ilanı ile devlette bürokrasinin artması ve merkezleşmesi nedeniyle bu tanıma uygun yapı yapılması gerekmiştir (Düzenli ve Taşar, 2012). Masraflı büyük ve kâgir yapıların inşası hükümet tarafından değil eşraf desteğiyle yaptırılmıştır. Şehrin eşrafı camiler, imaretler yerine hükümet konağı inşaatına destek olmuşlardır (Kaynar, 2000).

Mardin Hükümet Konağının inşa yılı salnamelere göre 1874' tür (Kaynar, 2000). Batısındaki askeri kışlayı Mimarbaşı Sarkis Elyas Lole'nin, hükümet konağı yapısını oğlu Selim Lole'nin tasarladığı söylenmektedir (Çağlayan, 2015). 19. yüzyılın özelliklerini gösterse de yerel ya da atipik öğelerin çok bulunduğu bir mimari üslup görülmektedir. Yapıda yere özgü konumlama çözümlerinin olduğu belirgindir (Düzenli ve Taşar, 2012). (Şekil 7). Bunlar, giriş aksında 33 metre uzunluğundaki beşik tonozlu orta mekânı, Mardin evlerindeki tonoz ve duvar tekniklerinin büyük ölçekli bu binada da görülmesi, Mardin taşının uygulanması, girişinin simetrik düzende ki cumbaların olduğu güneyden değil de batıdan, yan yüzden yapılması gibi öğelerdir (Düzenli ve Taşar, 2012). Bodrum katla birlikte yapı dört kattan oluşmuştur. Kâgir inşa edilmiş yapının üst katı Cumhuriyet Döneminde yapılmıştır. Bu valilik katının döşemesi betonarme, duvarları yığmadır (Çağlayan, 2015). 1915'te Mardin'e gelmiş olan Mustafa Kemal Atatürk, Hükümet Konağının büyütülmesini istemiştir. Böylece üst katı kâgir olarak inşa edilmiştir (CHP Mardin Halkevi, 1938) (Şekil, 11, 12).

Şekil 11. Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kent Haritasında Erişim Grafiği

1996 yılına kadar Hükümet Konağı olarak özgün işlevini sürdürmüştür. Valiliğin taşınmasıyla restorasyona kadar boş kalmıştır. Mardin Artuklu Üniversitesi yeni yerleşkesi inşa edilirken hükümet konağı olan tarihi yapı mimarlık fakültesi olarak üniversiteye eklenmiştir. Türkiye Tekstil ve Sanayi İşverenleri Sendikası restorasyon masraflarını üstlenmiştir. Restorasyonun ilk projesini mimar Süheyla Sime ve Fethullah Duyan yapmıştır. Yüklenici BETAŞ Beton Yapı ve Prefabrike A.Ş.'dir. Proje danışmanlığını Yrd. Doç. Dr. Neslihan Dalkılıç ve Yrd. Doç. Dr. Meral Halifeoğlu yapmıştır. Mardin Artuklu Üniversitesinin Yapı İşleri Daire Başkanlığınca Ocak 2010'da başlayan restorasyon çalışmaları Kasım 2011'de tamamlanmıştır. Hükümet Konağı restorasyonunda yöresel mimariye uyumlu, modern restorasyon teknikleri uygulanmıştır (Düzenli, Taşar, 2012). (Çizelge 8)

Çizelge 8. Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Künyesi

Konumu, yapım yılı	Mardin, 1874	
Yapı sahibi	Mardin Artuklu Üniversitesi	
Mimari tasarımı yapan, ilk kullanım amacı.	Selim Lole, Devlet İşleri.	
Yeniden işlevlendirmeyi yapanlar, başlangıç ve bitiş tarihi.	Emin Selçuk Taşar- Mardin Artuklu Üniversitesi yapı işleri daire başkanlığı ve kontrolörler Y. Mimar Murat Çağlayan ile Y. Mimar Nüvit Bayar, 2010 Ocak-2011 Kasım.	
Günümüz kullanım amacı	Eğitim(üniversite), Kültürel	
Toplam inşaat alanı	3140 m ² kapalı alan	
Yapının strüktürü	Mardin taşı ile kâgir yapım	

Derslik ve Stüdyolarda İşlev: Eski hükümet konağı bodrum katı ile birlikte toplam dört kattan oluşmaktadır. 3140 m² kapalı alandaki yapı 2 derslik, 5 stüdyo, toplantı salonu, öğrenci kafeteryası, yemekhaneden oluşmaktadır (mardinsoz, 2019). Ana kütle altındaki bodrum katında kantin ve yemekhane ve iç avlu bulunmaktadır. Bazı kaynaklarda burasının kazan dairesi olduğu belirtilmektedir. Burada kemerlere rastlanmıştır. Daha önce, bir bölümünün ahır işlevinde olduğu söylenen mekânlarda, günümüzde birinci sınıf öğrencilerinin kullanımında stüdyo tasarlanmıştır (Çağlayan, 2015). Binanın yerleşim aksına yerleştirilen ince uzun biçimdeki stüdyoda, yeterince çalışma alanı bulunmamaktadır. Konağın son katı, ikinci kat en çok değişim gören kattır. Bu katta ek duvarlar ve ıslak mekânlar vardır, vali ve yardımcıları kullanmıştır (Düzenli, Taşar, 2012).

Burası, yarı geçirgen tasarlanmış ve bütünüyle stüdyolar yapılmıştır. Ders ve sunum alanları için mekân eksikliğinden kat koridorları değerlendirilmiştir. Stüdyolar taşıyıcı duvarlar nedeniyle bütünüyle kapatılmadığından, proje sergileme alanı parça parça duvarlarda düzenlenmiştir. (Çizelge 9,10) (Şekil 13, 14) Taşıyıcı duvarların arasının hiçbir yapı ögesi veya cam doğramayla kapatılmamış olması, buraların stüdyo ve derslik olarak kullanımında akustik açıdan ve ses karmaşası yönünden olumlu değerlendirilememiştir. (Çizelge, 10).

Çizelge 9. Mardin Artuklu Ü. Mimarlık Fakültesi Dönüşümü. (Düzenli, Taşar, 2012).

	Bodrum kat plan	Zemin kat plan
1874/ Hükümet Konağı	Ulaşılamamıştır.	
1923-1938/ Valilik yapısı 2. kat	Ulaşılamamıştır.	
2011./Mimarlık Fakültesi	 1. İç avlu girişi 2. İç avlu 3. Eyvan 4. Mescit 5. Atölye 6. Yemekhane-kantin 7. Elektrik odası 8. Bay-Bayan WC 9. Su deposu 10. Küçük iç avlu 11. Derslik 12. Kalorifer dairesi	 13. Misafirhane 14. Teras/dam 15. Bilgisayar laboratuvarı 16. Körmis merdiven terası 17. Batı giriş revaşı 18. Sergi salonu-zemin kat koridoru 19. Doğu giriş revaşı 20. Proje üretim merkezi 21. Akademisyen odası 22. Seminer odası 23. Lisansüstü odası 24. Kütüphane 25. Güvenlik odası 26. Arşiv 27. Kirtasiye 28. Temizlik odası 29. Bilgisayar odası 30. Bay WC 31. Engelli WC
Plan Çözümleme si	Bodrum kat yemekhane, stüdyo ve tesisat mekânları bu kattadır.	Bina ana girişi zemin katta doğu ve batı aksında beşik tonozlu bir koridordadır, sergi alanları da vardır. Kütüphane güneydoğudadır. Güneyde misafirhane ve büyük bir teras bulunur.
	Birinci kat plan	İkinci kat plan
1874/ Hükümet Konağı		
1923-1938/ Valilik yapısı- 2.kat		
2011./Mimarlık Fakültesi	 14. Teras/dam 21. Akademisyen odası 22. Seminer odası 31. Engelli WC 32. Seminer salonu 33. Daimi sergi salonu 34. Fakülte sekreteri odası 35. Fakülte sekreterliği 36. Toplantı odası 37. Enstitü sekreteri odası 38. Bayan WC	 5. Atölye 7. Elektrik odası 14. Teras/dam 39. Sergi salonu-atölye-koridor 40. Amfi.
Plan Çözümlemesi	Birinci katta, fakülte akademisyen, yönetim, seminer, sergi ve toplantı odaları bulunur. Koridor sergi ve seminer alanı olarak kullanılır.	İkinci kat bütünleşik bir duvar bölmesi ile stüdyo mekânları tasarlanmıştır. Koridor; sergi salonu ve stüdyo olarak kullanılır. Güney doğusundaki avluda çelik konstrüksiyondan bir seyir amfisi vardır.

Derslik ve Stüdyolarda Malzeme: Yapıda, Mardin'deki geleneksel malzemeler kullanılmıştır. Ancak işlevlendirme çalışmalarında, yapı içerisinde, günümüz koşullarına uygun başka malzemeler yeğ tutulmuştur. Bodrum kattaki birinci sınıf stüdyosunda yer döşemesinde emperador seramik, tavanda yapının duvarlarında ve çapraz tonozlarında ince yonu açık sarı kesme taş (Mardin taşı-kireçli)

kullanılmıştır. Son stüdyo katında, duvarlarda geleneksel Mardin kireç taşı, tavanda alçıpan asma tavan, yer döşemesinde emperador seramik kullanılmıştır. Mekânlarda hareketli mobilyalar, modern bir yaklaşımla döşenmiştir. Proje sunumlarında tarihi yapıda duvarların bozulmaması düşünüldüğünden; projeler ince siyah şeritler üzerine asılmaktadır. (Çizelge 10)

Çizelge 10. Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde Stüdyo ve Dersliklerin Malzemeleri

		Yer Döşemesi	Duvar	Tavan	
Bodrum kat stüdyo	Öncesi	Taş Döşeme	İnce Yonu şaşırtmalı/kesme taş	Çapraz Tonoz	
	Sonrası	Seramik *Ton koyu *Doku parlak *Kahverengi	İnce Yonu şaşırtmalı/kesme taş *Açık ton *Açık sarı *Doku mat	Çapraz Tonoz *Açık ton *Beyaz *Doku mat	
İkinci kat stüdyolar	Öncesi	Betonarme döşeme	Belge yok	Belge yok	
	Sonrası	Seramik *Ton koyu *Doku parlak *Kahverengi	Mardin taşı (kireçli)-şaşırtmalı-keskin hat *Açık ton *Açık sarı *Doku mat	Alçıpan asma tavan *Açık ton *Beyaz *Doku mat	

Şekil 13,14. Mardin Artuklu Üniv.

Mimarlık Fakültesi Derslik ve Stüdyoları
(artuklumimarlik, 2019)

Derslik ve Stüdyolarda Strüktür, Tesiat: Mardin mimarisinde bezemelerde ocaktan çıktığında işlenmesi kolay, sonradan sertleşen koyu sarı kalker taşı, strüktürde açık sarı renkteki sert kalker yeğlenmiştir (Alioğlu, 1988). Mardin geleneksel mimarisinde, ana yapı malzemesi kalker taşı yığma yapım tekniğiyle uygulanır. İncelenen yapıda kaba yonu taş kullanılmış ve yörenin kireç taşı şaşırtmalı örülmüş, yığma strüktür uygulanmıştır. Strüktür, bodrum katta bulunan birinci sınıf stüdyosunda beşik tonozludur ve burada da kaba yonu taş duvar kullanılmıştır. İkinci kat stüdyolarında döşemeler betonarme, duvarlar yığmadır. Dış duvarlar 20 cm ince yonu kesme taş, iç taşıyıcı bölücü duvarlar Mardin taşı ile örülmüştür.

Mardin taşının mekânı yazın serin kışın ise sıcak tutması olumludur. Coğrafi konumunun karasal iklimde bulunması ve sert iklime karşı doğal iklimlendirme özelliğinden ötürü taş yapılar, bu bölgede, hep yeğ tutulan yapım yöntemi olmuştur (Altun, 1971). Ancak, günümüzde, iklim dengeleri değişmiş, kışlar çok sert geçmeye başlamıştır, bu nedenle yapıya kalorifer sistemi yapılmış, ısıtma desteği sağlanmıştır.

İçerideki taş duvarların zarar görmemesi için elektrik donatılarının açıkta bırakılmış olması, görüntü kirliliğine neden olmaktadır. Projeksiyonlar için çelik konstrüksiyon tasarlanması ve sunum perdesi yerleştirilmesi, koridorlarda yapılan sunum ve seminerler içindir. Tavanlardaki aydınlatma donatılarında da geleneksel yapıya zarar vermeme çabası bulunmaktadır. İç mekânlarda tonozlara restorasyon sırasında yeniden alçı yapıldığından donatılar gizlenebilmiştir. Birinci sınıf stüdyolarının bulunduğu bodrum kattaki alan yapının ana kütle olduğundan buradaki değişimler gizlenmemiştir, tavanlara aydınlatmalar, tonozlar üzerinden yerleştirilmiştir.

Derslik ve Stüdyolarda Aydınlatma: Yapı genelinde doğal ve yapay aydınlatmaya gereksinim duyulmuştur. İkinci katta stüdyo katında sarkan yapay aydınlatmalar kullanılmıştır. Birden çok tesisat bağlantısı yapılarak, mekâna uyum sağlanmaya çalışılsa da yapay aydınlatmalar yerleştirilmiştir. Stüdyo bölümlerinde, doğal aydınlatma yeterlidir ancak, akşam saatlerinde yapay aydınlatma kullanılması gerekmiştir. Bodrum katındaki birinci sınıf stüdyosunda yeterli doğal aydınlatma olmadığından yapay aydınlatma özellikle düşünülmüştür. (Şekil, 13,14)

Derslik ve Stüdyolarda Mimari Dil: Geleneksel yapılar kendine özgü mimari tasarımlarıyla ve bulunduğu çevre ile iklim koşullarına uygundur. Dış cephesinden geçmişte birçok değişim geçirdiği anlaşılmaktadır. Yapının güney ana cephesinde, kireç taşı ile eklenen bölümler ana kütledeki taştan değişikliğiyle belirginleşmektedir. İç mekânda, ana kütlede Mardin geleneksel yapılarının mimari dili algılanmaktadır. İç bölme duvarların örülmesinde keskin hatların kullanılması, tavan döşemesinin düz yapılması geleneksel yapıya uyumu yönünden olumsuz değerlendirilmiştir. Stüdyo katı olan ikinci kat da betonarme olarak, tarihi izleri yansıtmamaktadır.

2.4. Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Tarihçe, Mersin Latin İtalyan Katolik Kilisesi ve Okulları: Mersin’de limanların ekonomik yönden gelişimi sosyal yaşamın gereği kurumların da oluşmasını sağlamıştır. Eğitim kurumları ise, ekonominin hızla gelişmesini yakalayamamıştır. Gayrimüslimler, 1885’de Mersin’in nüfus yoğunluğunu oluşturmuşlardır (mersinimecehaber, 2020).

Şekil 15. Toros Üniversitesi GSTMF Kent Haritasında Erişim Grafiği (Kaynak: GoogleMaps)

Mersin’de işe yarar arazileri gayrimüslimler satın almışlardır (Develi,1993). Ayrıca ticaret ve eğitime önem vermişlerdir. Açtıkları okullarda müslüman çocukları da gayrimüslim çocukları gibi eğitim alabilmekteydiler. 1850’lerdeki Katolik okulları, Osmanlı Devleti’nde kurulan en eski yabancı öğrenim kurumlarıdır. Açılan Katolik okulları gelişirken (Aziz Antuan erkek okulu-1855/ St. Joseph Kız okulu-1887), Protestan kolejleri (Amerikan Protestan Misyoner Kız Okulu-1883) de açılmaya başlanmıştır. Osmanlı Hükümeti izin ve denetim dışı yabancı kolejlerin açılmasını engellemeye çalışmış ama başarılı olamamıştır (Develi, 2013) (Bozkurt,2012). Arşivlerden, Mersin’de yapılan ilk kilisenin Rum Ortodoks kilisesi olduğu anlaşılmaktadır, diğeri ise Katolik Kilisesi’dir (Mücen, 2010)(Şekil 15).

Dışarıdan alınan göçlerle, 19. yy. ilk yarısında, yavaş yavaş nüfusu artan Mersin’de yapılan ilk yapılardan biri Mersin Latin İtalyan Katolik Kilisesi’dir (İpek, 2004, sy.11). Avrupalı Katoliklerin ve Fransız konsolosluğunun Tarsus’dan Mersin’ e yerleşmeleriyle, Mersin’de Latin Katoliklerin sayıları artmış ve 1853 yılında Fransız korumasıyla burada bir kilisenin yapılması kararlaştırılmıştır (Simonelli,2005). Tarsus’tan Mersin’ e yerleşen din adamları 6 Mayıs 1854’te Uray Caddesi’nde arazi almış, iki katlı manastır yapısı Mayıs’ın sonlarında yapılmıştır. Büyük salonu kilise olarak kullanılan manastırın diğer mekânları dört sınıflı, Padovalı Aziz Antuan Erkek Okulu (Colleggio Di Saint Antuan) olmuş ve Kapusien rahiplerince yönetilmiştir (Simonelli 2005; Leylek 2005; Aydın, 2011). (Çizelge 11-16) İnşaat yapılırken belediye izni veya padişah fermanı alınmamıştır. Kilisenin yapılmasına 15 Eylül 1855 tarihinde Sultan Abdülmecit fermanıyla onay verilmiş, ama ferman yürürlüğe konulmamış, 1892’ye kadar kilisenin inşası bekletilmiştir (Simonelli, 2005). Peder Antonio 17 Mayıs 1859 tarihinde ölmüştür. Çok sonraki, Peder Basilio (1885-1907), 1887’de kız çocukları için de ilk ve ortaokulu kapsayan, kilise arazisinde, Fransızca öğrenim veren bir okul açmış, okulun masraflarını Fransız Cumhurbaşkanı Carnot üstlenmiştir (İpek, 2004). Bu okul, Katolik Kız Koleji olarak açılan, St. Joseph rahipleri’ nin yönetimi altındaki okuldur (Develi, 1993). (Çizelge 11, Şekil, 17-21)

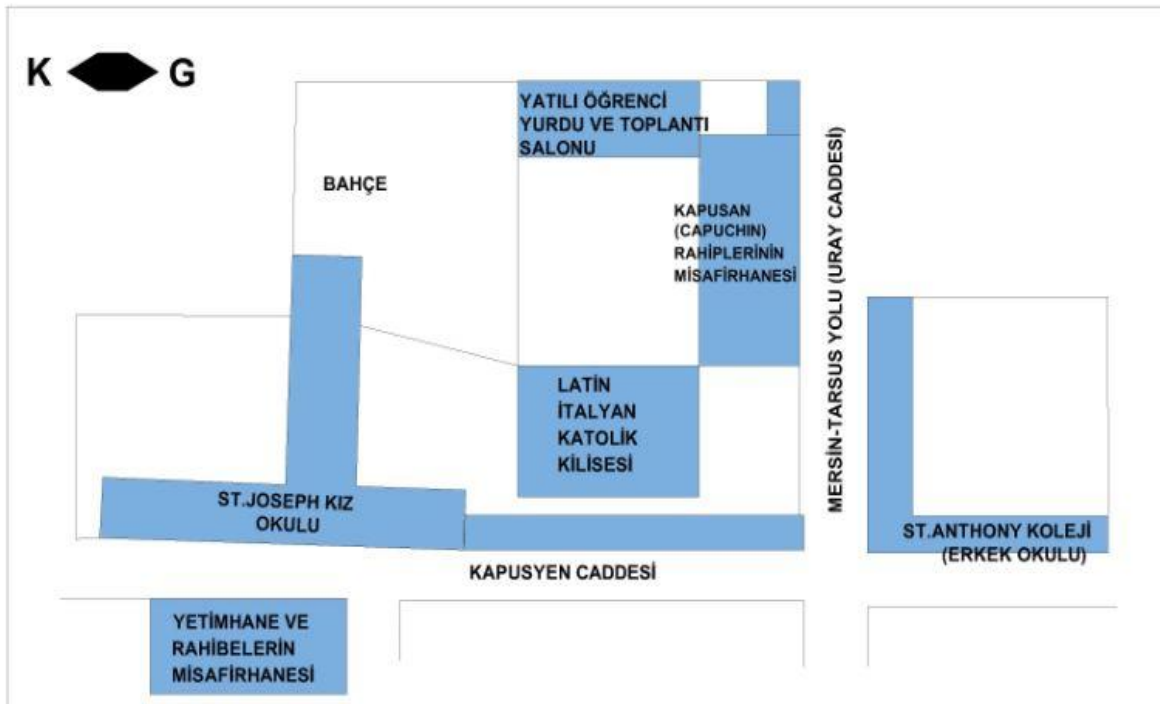
Şekil 16. 19. Yüzyılda, Uray caddesinden, önde Kapusien manastır, arkada Mersin Latin Katolik kilisesi ve sağda yatılı okul (B blok). (Simonelli, 2005)

Kilisenin yapılması için verilen padişah fermanı, 26 Mart 1891 tarihinde, Peder Basilio'nun eline ulaşmıştır. Beyrut' tan inşaat için taşlar getirilmiş ve kilisenin ilk temel taşı, 19 Mart 1892 yılında konulmuştur. Düzgün kesme taştan yapılmış olan kilise 15 m yüksekliğinde, 18x27 m ölçülerinde, dikdörtgen planlı ve kuzey-güney doğrultusundadır (Aydın,2011).(Çizelge 11). Kilise inşaatı 30 Mayıs 1898 tarihinde bitmiştir, çan kulesi yapılmış, saat yerleştirilmiş ve Padova'lı Aziz Antuan'a adanmıştır (İpek, 2004). (Şekil 16,17)

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte milli eğitimdeki yeni düzenlemeler sonucu dini ve levantan okulları kapatılmıştır. 1 Mayıs 1924 tarihinde, Mersin Latin Katolik Kilisesine bağlı, 70 yıl eğitimi sürdüren, kız ve erkek okulları da kapatılmıştır. Erkek okul yapısı, kilise bahçesinin bir bölümü ve mezarlık 1928 yılında, yeni yolların yapılmasıyla devletçe kamulaştırılmıştır. Kız okulu, 1945 yılında kamulaştırılarak, yetimhaneye çevrilmiştir. Rahibelerin evi de 1951 yılında yetimhaneye eklenmiştir. Rahibelerin evi 1953 yılında kamulaştırılarak, 5 Ocak İlkokuluna dönüştürülmüştür (Şimdiki 3 Ocak İlköğretim Okulu). Kilise arazisinin 1350 m²'lik bir bölümü, 1956 yılında kamulaştırılıp Perşembe İlkokuluna dönüştürülmüştür (İpek, 2004).

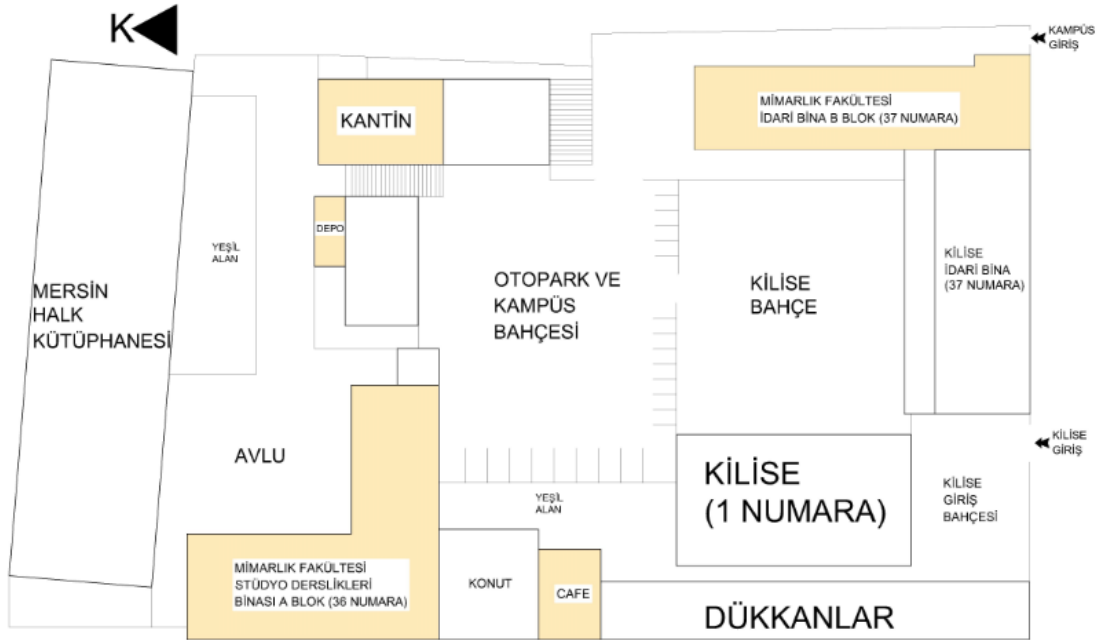
Cumhuriyetin ilanı sonrası, St. Joseph Kız Koleji (1887) yapısı ve kilisenin arazisinin büyük bir bölümü, kilisenin mülkiyetinden, devlet tarafından çıkarılmıştır (Leylek,2020). Adana Vakıflar Bölge Müdürlüğüne bağlı, St. Joseph Kız Koleji (1887) binası ve kilise mülkiyetinde kalan yatılı öğrenci yurdu, Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi tarafından kiralanmıştır ve avlularıyla, 2017-2018 öğrenim döneminde (7 Kasım 2017 tarihinde) Uray yerleşkesi olarak açılmıştır. Vakıflara bağlı olan 36 numaralı yapı(A Blok)(Çizelge 12,13,14) ve kilisenin ek yapısı olan 37 numaralı yapının doğu bölümü(B Blok) (Çizelge 15-19) günümüzde Toros Üniversitesinin öğrenim yapılarıdır. (Şekil 17-21).

Çizelge 11. Mersin Latin Katolik Kilisesi Binaları, Yerleşim Planı, 1921 (Çoruh, 2019; Latin Katolik Kilisesi Arşivinden düzenlenmiştir.)

Şekil 17. Latin Katolik Kilisesi ve B blok bahçeden görünüm. Foto: H. T. Banaz, 2019.

Şekil 18. Toros Üniversitesi Uray Yerleşkesi yapıları yerleşimi. (Koruma Amaçlı İmar Planından düzenlenmiştir.)

Şekil 19. Toros Ü. GSTMF A Blok Batıdan görünüm. Foto: A.C. Benli, 2024

Derslik ve Stüdyolarda İşlev: A Blok restorasyon uygulaması sonucu, yapının özgün durumu korunarak yapının bitişiğindeki eklentiler yıkılmış, derslik ve stüdyoların işleve elverişli olabilmesi için bazı bölücü duvarlar kaldırılmıştır (Şekil 13,14). Latin Katolik Kilisesi ve Vakıflar'ın yapılaşmaları içinde bulunan Toros Üniversitesi Uray Yerleşkesi GSTMF A ve B olarak iki yapıdan oluşmaktadır. A Blok stüdyolar, B Blok ise stüdyolar, derslikler, idari mekânlar, öğretim üyesi odaları, sanat galerisi, arşiv, çay ocağı odası, ıslak mekânlar, öğrenci kitaplığı, depo, mescit içermektedir.

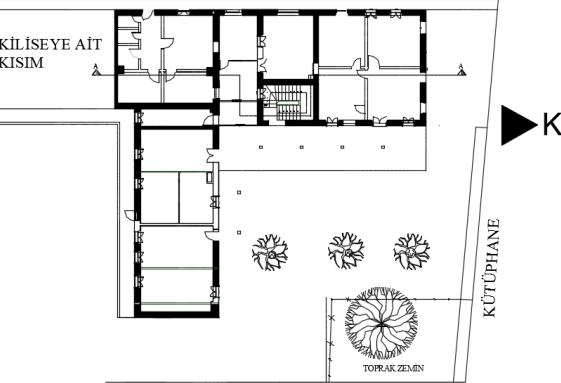
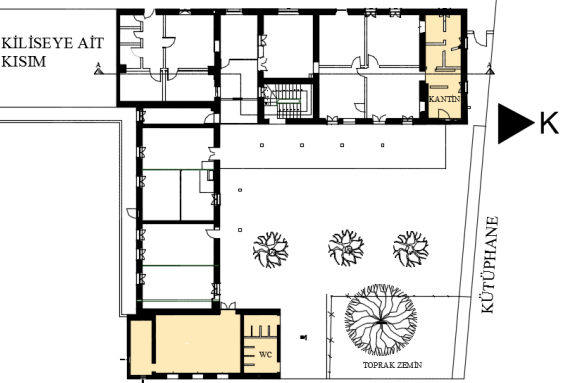
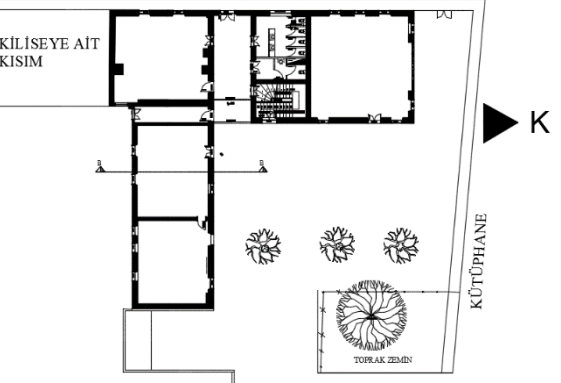
A Blok zemin katta stüdyolara bahçeden giriş ve bazılarının birbirleri arasında geçiş kapıları bulunmaktadır, bunlar yapının özgün yapısına dokunulmaması nedeniyle korunmuştur. Zemin kat stüdyoları en az 49 m², en çok 86 m² ölçülerindedir. Okul bahçesinden bir araç girişi ve kullanılmayan kemerli bir yaya giriş kapısı vardır. A blokta stüdyolar, kuzey- güney ve doğu-batı yönlerinde, dikdörtgen ve kare planlıdır. Birinci katta, 6 stüdyo, 1 öğretim üyesi odası ve ıslak mekânlar bulunmaktadır ve stüdyolar en az 30 m², en çok 100 m²'dir. Stüdyolar bir sınıfın toplam öğrenci sayısının için yetersiz boyutta ve küçük kaldığında, sınıf gruplara ayrılarak birkaç stüdyo bir sınıfın öğrencileri için kullanılmaktadır. (Çizelge 13,15)

Çizelge 12. Toros Üniversitesi GSTMF A Blok Künyesi

Konum, yapım yılı	Türkiye, Mersin, 1887	
Yapı sahibi	Valide Sultan Vakfı Adana Vakıflar Bölge Müdürlüğü	
İlk mimari tasarımcısı, ilk kullanım amacı.	Tasarımcısı bilinmemektedir, eğitim amaçlı.	
Yeniden işlevlendirme projesini yapan, başlangıç ve bitiş tarihi.	Muzaffer Çetin, 2010-2016	
Vakıflar adına yeniden işlevlendirme inşaatını yapan	Toros Üniversitesi 2016-2017	
Günümüz kullanım amacı	Eğitim(üniversite), Kültürel	
Toplam inşaat alanı	Kapalı alan 1596 m ²	
Yapının Strüktürü	Bağdadi duvar ve Yığma Taş	Şekil 20,21. Toros Ü. GSTMF A Blok kuzey avludan ve güney otoparktan görünüm. Foto: A.C. Benli, 2024, H. T. Banaz, 2020

B blok zemin kat stüdyoları en az 17 m², en çok 30 m² ölçülerindedir. Kare planlı stüdyolar doğu-batı yönünde yerleştirilmiş ve bahçeden girişler sağlanmıştır. Duvar panoları, çizim masaları, ayarlanabilir tabureler değiştirilebilir bir düzen içerisinde yerleştirilmiştir. Sabit tahta, slayt perdesi vardır ve öğrenci dolapları genellikle koridorlarda bulunmaktadır. B blok zemin katta küçük stüdyolar, birinci katta derslik ve bilgisayar laboratuvarları, ikinci katta idare ve öğretim üyesi odaları, çatı katında ise öğrenci kitaplığı, öğretim üyesi odaları, arşiv, depolama mekânları ve mescit bulunmaktadır. (Çizelge 13,15,16)

Çizelge 13. Toros Ü. GSTMF A Blok Zemin Kat Planı Dönüşümü

ST. JOSEPH KIZ KOLEJİ 1887-1946	MILLİ EĞİTİME BAĞLI OKUL, 1946-	TOROS Ü. GSTMF A BLOK 2017
Kaynak: Çetin, 2010 Rölöve, Restorasyon projesi.	Kaynak: Çetin, 2010 Rölöve, Restorasyon projesi.	Kaynak: Çetin, 2010 Rölöve, Restorasyon projesi. (Mühdes ekler yıkılmıştır.)
		<p style="text-align: center;">A BLOK ZEMİN KAT PLANI</p>
		
		

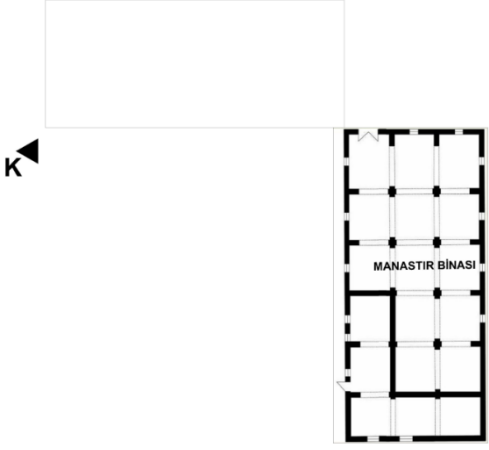

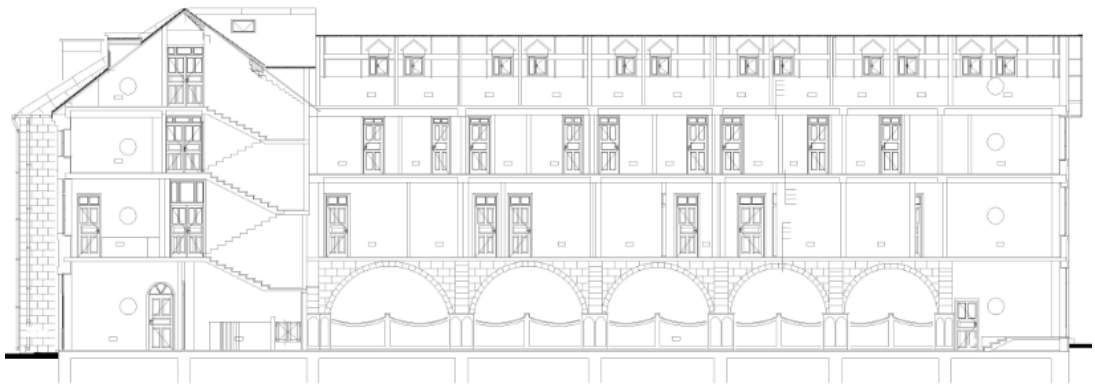
Şekil 22. Toros Ü. GSTMF B Blok, Uray caddesinden görünüm, yanda ana giriş. Foto: D. Karakurumer, 2024

Çizelge 14. Toros Üniversitesi GSTMF B Blok Künyesi

Konum, yapım yılı	Türkiye, Mersin, 1921	
Yapı sahibi	Latin İtalyan Katolik Kilisesi	
İlk mimari tasarımcısı, ilk kullanım amacı	Tasarımcısı bilinmemektedir, yatılı okul ve toplantı salonu.	
Yeniden işlevlendirmeyi yapan, başlangıç ve bitiş tarihi.	Mersin Harvard Özel Eğitim Kurumları, 2013-2014	
Yapılan yenileme çalışmaları (Döşeme kaplaması, boya, asma tavan vb.)	Toros Üniversitesi, 2016-2017	
Günümüz kullanım amacı	Eğitim(üniversite), Kültürel	
Toplam inşaat alanı	1365 m ² kapalı alan	<p>Şekil 23,24. Toros Üniversitesi GSTMF B Blok, üstte yan girişten, altta batıdan kilise bahçesinden görünüm.</p> <p>Foto: H. T. Banaz,2020, A.C. Benli, 2024</p>
Yapının Strüktürü	Dışta tarihi taş duvar üzeri derz çizgili sıva, içte sıva ve iç mekânda betonarme strüktür.	

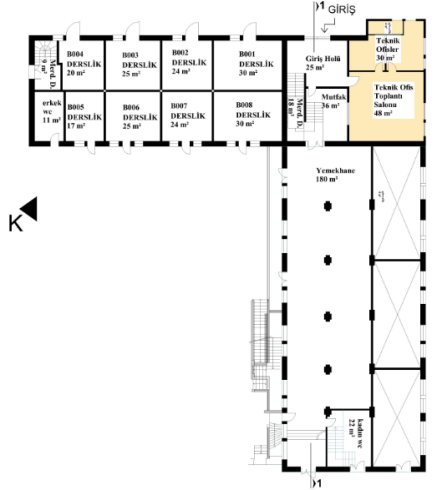
Çizelge 15. Toros Ü. GSTMF B Blok Zemin Kat Planı 1885-1961

KAPUSEN RAHIPLERİNİN EVİ-MANASTIR 1855-1921		<p style="text-align: center;">B BLOK ZEMİN KAT PLANI</p>
YATILI ÖĞRENCİ YURDU VE TOPLANTI SALONU 1921-1967	Kaynak: (Çoruh,2019, Olcaycan,2020, Toros Ü. Yapı İşleri Dairesi 2020)	

Şekil 25. Toros Ü. GSTMF B Blok, Kesit. (Kaynak, Olcaycan, 2020)

Çizelge 16. Toros Ü. GSTMF B Blok Zemin Kat Planı 1967- Günümüz

KİLİSE İDARI BİNASI 1967-2013	2013-2017 (Harvard Koleji)	TOROS Ü. GSTMF B BLOK 2017-GÜNÜMÜZ
<p style="text-align: center;">B BLOK ZEMİN KAT PLANI</p> 		
Kaynak: (Çoruh,2019, Olcaycan,2020, Toros Ü. Yapı İşleri Dairesi, 2020)		

Derslik ve Stüdyolarda Malzeme: A Blokta zemin kat yer döşemesinde tescilli yapının sanat raporunda belirtilen özgün mozaik karo kullanılmıştır (Mücen,2010). Toros Üniversitesinin desteklediği restorasyonda, altıgen biçimli, üç boyutlu geometrik desenli, beyaz, gri siyah renkli, yarı mat, özgün karo mozaik yer döşemesi ve karo süpürgelikleri aslına uygun olarak yeniden yaptırılarak döşenmiştir. (Şekil 25). Özgün taş dış duvarlar korunmuş, iç mekânda duvarlar aslına uygun sıvanmış, kırık beyaz renge boyanmıştır. Ahşap strüktür döşeme ve tavanlarda koyu kahverengi ahşap kullanılmıştır. Birinci kattaki stüdyolarda yapının özgün durumundaki gibi, kahverengi ahşap rabita yer döşemeleri ve tavan kaplaması ahşap koruma cilası ile boyanmıştır. (Şekil 25-31) (Çizelge 17,18)

B Blok zemin kat stüdyolarının içinde, tarihi dokuyla ilgili hiçbir iz gözlemlenmemesinin nedeni bu bloğun 2014 yılında yalnızca dıştaki taş duvarlarının korunup, iç mekânlarının betonarme olarak yenilenmiş olmasıdır. Yer döşemeleri 60x60 gri mat seramik kullanılarak yapılmış, duvarlarda da mat beyaz boya uygulanmıştır. Beyaz taş yünü asma tavan kullanılmıştır.

Derslik ve Stüdyolarda Strüktür ve Tesisat: Tescilli A Blok yapı, Mersin taşı ve iç duvarları bağdadi olma özelliği ile yazın serin ve kışın ise kolay ısıtılabilir olması göz önüne alınarak iklimlendirme çalışmaları yapılmıştır. Yapının restorasyonunda, stüdyo mekânlarının aydınlatmaların bir bölümü, elektrik ve yangın algılama tesisat donatıları sıvalı duvar ve ahşap tavanlarda gizlenmiştir. Mekânlarda klima donatıları açıkta bırakılmıştır, bunlar stüdyolar içerisinde olumsuz öğeler olarak gözlemlenmiştir. Muhdes eklentinin kaldırıldığı avlu kıyısındaki köşeye, yangın algılama sistemi su depoları ve VRF merkezi sistemli klima kasaları yerleştirilmiş ve açık havada bırakılmıştır. Bu durum bahçede görüntü ve ses kirliliğine yol açtığı için, olumsuz bir yön olarak değerlendirilmiştir.

B blok yapısında, 1991 yılında kilise manastırını ve yatılı yurdu birleştiren bir restorasyon çalışması yapılmış ve böylelikle cephede bütünlük sağlanmıştır. Yapılara yeni bir kat ve çatı katı yapılmış, yola bakan köşedeki avlu yapıların birleşme noktası olmuştur. Seza Olcaycan' nın hazırladığı rölöve projesinde yapının taş olan dış duvarları korunmuş, dışı sıvanıp derz çizgileri yapılmış, yapının tavan ve taban döşemeleri betonarme strüktürle yenilenmiştir (Olcaycan, 2020). Yapıda ısınma ve soğutma sistemi olarak iklimlendirme tesisatı kurulmuştur.

Derslik ve Stüdyolarda Aydınlatma: A blok yapının dikdörtgen planı doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusunda biçimlendiğinden, her mekân değişik yönlerden doğal ışık almaktadır. Tasarım stüdyolarının yerleştirildiği tarihi yapının odaları doğal aydınlatma özelliğinden yararlanmaktadır. Bazı stüdyolarda yeterli doğal ışık olmadığı gözlemlenmiş ve yapay aydınlatma desteği önce aplikle, sonra açıktan kablolu lineer aydınlatma yoluyla uygulanmıştır. B blok yapı yeniden işlevlendirilirken, zemin kat stüdyolarında, demir malzeme ile tasarlanmış olan pencereler ve camlı demir stüdyo giriş kapıları bulunmasına karşın, mekânın doğal aydınlatmalarının yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle, taş yünü asma tavan içine yerleştirilen siva üstü kare aydınlatma armatürü (Dekolamp1 T8 Armatür) kullanılmıştır. Eğitim işlevi için elverişli olan bu armatür gözde kamaşmayı önleyen yüksek ölçüde yansıtma özelliğindedir ve zemin ile birinci kattaki dersliklerde de gereken yapay ışık gereksinimini en iyi ölçüde karşılamaktadır. Aydınlatma değerleri A ve B blok açısından her mekânda, güneşli havada lux değerleri doğal ve yapay aydınlatma olarak ölçülmüş ve uygun sonuçlara ulaşılmıştır (Tekin Banaz, 2020)

Şekil 25. Toros Ü. GSTMF A Blok alt kat A001 stüdyo yer döşemesi, özgün aslına uygun üretilmiş altıgen karo mozaik ve süpürgelik. Foto: H. T. Banaz,2020

Çizelge 17. A Blok Stüdyo ve Dersliklerin Malzemeleri

		Yer Döşemesi	Duvar	Tavan	
		Zemin kat stüdyolar	2010 öncesi	Beton ve özgün karo mozaik	
2020	Özgün karo mozaik *Motif- siyah-gri-beyaz *Yarı mat	Boya *Krem Beyaz *Ton açık *Doku mat	Ahşap Kaplama *Koyu Kahve *Ton koyu *Doku mat		
1. kat stüdyolar	2010 öncesi	Ahşap Kaplama	İç duvarlar taş, sıvalıdır	Ahşap kaplama	<p>Şekil 26,27. Toros Ü. GSTMF A Blok Stüdyoları. Foto: H. T. Banaz, 2020</p>
	2020	Ahşap rabıta döşeme *Koyu Kahve *Ton koyu *Doku mat	Boya *Krem Beyaz *Ton açık *Doku mat	Ahşap Kaplama *Koyu Kahve *Ton koyu *Doku mat	

Çizelge 18. B Blok Stüdyo ve Dersliklerin Malzemeleri

		Yer Döşemesi	Duvar	Tavan	
Zemin kat stüdyolar	1984-2014	Doğu yönündeki Stüdyolar 10x20 seramik Batı yönündeki Stüdyolar Karo 30x30	Dış duvar taş İç duvar briket+sıva üstü boya	Alçı üstü boya	
	2014-2020	Seramik *Açık Gri 60x60 *Doku mat	Boya *Beyaz *Doku mat	Asma Tavan *Krem Taşyünü 60x60	
1. kat stüdyolar	1984-2014	Karo 30x30	Dış duvar taş İç duvar Tuğla + sıva + boya	Alçı üstü boya	
	2014-2020	Seramik *Koyu Gri 60x60 *Koyu Renk *Doku mat	Boya *Beyaz *Gri *Koyu ve açık ton *Doku mat	Asma Tavan *Krem Taşyünü 60x60 *Açık Renk	

Şekil 28,29. Toros Ü. GSTMF B Blok Stüdyoları.

Foto: H. T. Banaz, 2020

Derslik ve Stüdyolarda Mimari Dil: A Blok'un mimari dil açısından, cephesinde geleneksel Mersin mimari özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Çift kanatlı kepenkli pencereleri, sokağa açılan günümüzde kullanılmayan kemerli kapısı ve giriş avlusu, iki katlı yağma taş yapı olması bu özelliklerdendir. Mersin taşı dış duvar ve bağdadi iç duvar ile yapılmış olan tescilli yapı sanat değeriyle, 19.yüzyılın sonu 20.yüzyılın başı Mersin' in ilk yapılarından (Mücen,2010). Ahşap oturma çatı örtüsünde Marsilya tipi kiremit kullanılmıştır. Yapının kuzey ve doğu görünüşünde zemin kattaki kiremit örtülü, ahşap dikmeli arkadlar avluya bakan, stüdyo girişlerine saçak ve gölgelik işlevi görmektedir. L tipi yapının doğuya bakan üst kata çıkan ana girişinin de bulunduğu yerde, dökme mozaik döşenmiş betonarme merdiven bulunmaktadır. Zemin katta bulunan stüdyoların avluya doğrudan açılan kapıları vardır ve buradan da doğrudan giriş yapılabilmektedir.

Şekil 30,31. Toros Ü. GSTMF A Blok Dışarıdan yaya giriş kapısı ve pencere. Foto: H. T. Banaz,2020

B Blok'un tarihi dönüşümünde, yatılı okul ve manastır yapısı birleştirilip cephede bütünlük sağlanınca, görünümüyle yapı simgesel özellik kazanmıştır. Uray caddesine yönelik güney görünüşünde dükkânlara ve kiliseye hizmet eden bölüm ile üniversitenin kullandığı bölümün dış görünüşteki taşların yüzeyinin temizlenip ince taş siva yapılmış bölümü birbirinden dış görünüşteki taşların renk farkıyla ayırt edilmektedir. (Şekil 22). Zemin ve çatı katıyla birlikte dört kattan oluşan fakülte yapısının, mimari dil açısından, dış kabuk olarak geleneksel bir yapı görüntüsü olsa da, dış cephedeki taş duvarların ince taş siva yapılması, spiralle sıvaya derz çizilmesi, doğal taş duvar üzerinde yapay etki yaptığından, olumlu olmamıştır. Dış görünüş düzeniyle ve pencerelerin dıştan taş söveleriyle yapı, Neo-klasik çizgilerini korumaktadır.

Çizelge 19. Örneklem Bulgularının Değerlendirilmesi

Yeniden İşlevlendirme Değerlendirmesi					
Yapı	İşlev	Malzeme	Strüktür, altyapı, tesisat	Aydınlatma	Mimari Dil
Kadir Has Ü. Mim. Fak.	Toplu öğrenme ve odaklanılarak öğrenme mekânları oluşması açısından olumlu	Yeni malzeme kullanımı ile olumlu.	Dış kabuk korunmuş, eskiden döküm demir olan strüktür, çelik strüktürle yapılmış ve tesisat yenilenmiştir.	Yapay aydınlatma desteği.	Dış cephede tarihi mimari dil duyumsanırken, iç mekânda tarihi mimari dil değişime uğramıştır.
Bilgi Ü. Mim Fak.	Endüstriyel yapı öğeleri işlevde zorluklar yaratmaktadır. Toplu öğrenme alanlarını bölmektedir.	Eski ve yeni malzeme bütünleşmesi olumlu.	Tarihi yapı ve çelik strüktür korunmuş, donatılar açıktan geçirilmiştir.	Stüdyo kat bölmeleri yetersiz aydınlatmaya destek.	Tarihi mimari dil okunmaktadır, olumlu.
Mardin Artuklu Ü. Mim Fak.	Yığma yapı taşıyıcı duvarları zorluk yaratmaktadır. Toplu öğrenme alanlarını bölmektedir.	Tarihi malzeme ve yeni malzeme kullanımı.	Tarihi yığma taş yapı son kat dışında (betonarme döşeme) korunmuş, donatılar açıktan geçirilmiştir.	İkinci kat sarkan aydınlatmalar.	Tarihi mimari dil okunmaktadır, olumlu.
Toros Ü. GSTMF -A	Toplu öğrenme ve odaklanılarak öğrenme mekânları oluşması açısından olumlu	Tarihi malzeme korunmuştur, olumlu.	Tarihi yapı özellikleri korunmuş, donatılar açıktan geçirilmiştir.	Aplik ve açıktan lineer aydınlatma.	Tarihi mimari dil okunmaktadır, olumlu.
Toros Ü. GSTMF -B	Stüdyo mekân büyüklükleri yetersiz kalabilmektedir. Odaklanarak öğrenme açısından olumlu.	Yeni malzeme kullanımı ile olumlu.	Taş dış duvarlar korunmuş, strüktür betonarme olmuş, tesisat yenilenmiştir.	Asma tavanda aydınlatma armatürü.	Dış cephede tarihi mimari dil duyumsanırken, iç mekânda tarihi mimari dil değişime uğramıştır.

SONUÇ:

Tarihi yapıların eğitim yapısı olarak yeniden işlevlendirilmesi incelendiğinde, Kadir Has, Bilgi, Mardin Artuklu ve Toros Üniversitesi Mimarlık Fakülteleri mekân ve stüdyo oluşumunda birbirinden değişik yaklaşımlar sergilemiştir. Bu üniversitelerin stüdyo ve dersliklerinin eğitim açısından ne kadar uygun mekânlar yarattığının incelenmesi sonucunda da birçok farklı sonuç elde edilmiştir. Mimarlık Fakültelerinin stüdyo ve dersliklerinin tarihi yapılarda gereksinimlerinin sağlanabilmesi ve bu

mekânların yeni işleve uyumunun nasıl olduğunun değerlendirilmesi, işlev, malzeme, strüktür, tesisat, aydınlatma ve mimari dil yönünden niteliksel olarak yapılmıştır. (Çizelge 19)

Tarihte fabrika olan Kadir Has Üniversitesi Mimarlık Fakültesi C Blok yapısı, stüdyo ve dersliklerinin işlev açısından kapalı mekânlarla, uygun boyutlarda oluşturulabilmesi olumludur. İç mekânlarda modern malzemelerin kullanılmış olması tarihi dokunun duyumsanmaması açısından olumsuz ama kullanıcı gereksinimlerine göre mekân oluşumuna gidilmiş olması olumludur. Strüktür açısından yapının yalnızca özgün dış kabuğunun korunması, strüktürünün önce döküm demir taşıyıcılardan, betonarmeye, sonra çelik strüktüre dönüştürülmüş olması yeniden işlevlendirme ve restorasyon ilkeleri açısından onaylanabilir kararlar olmakla birlikte tarihi yapının iç mekânda duyumsanmasını azaltmaktadır. Ancak iç strüktürün yenilenmiş olması nedeniyle altyapı, tesisat ve aydınlatmaların yenilenmesinin kolaylaştığı ve istenilen yeniliklerin yapılabildiği görülmüştür. Bu nedenle stüdyo ve derslikler işlevine uygun her türlü mimari gereksinimleriyle gerçekleştirilmiştir. Mimari dil olarak iç mekânlar çelik strüktür yapıldığından, tarihi dokuya benzeşen tasarımlar yapılmaya çalışılmış ama iç mekânda tarihi doku tam olarak duyumsanmasa da dış kabuğun korunmuş olması nedeniyle tarihi yapının dış cepheden duyumsanması olumludur.

Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde, stüdyo ve dersliklerin eski elektrik fabrikasının kazanlarının olduğu mekânlarda düzenlenmesi ve kazanların korunması nedeniyle mekânlar tümüyle tarihi dokunun içindedir. Yapılan yeniden işlevlendirmede de yapının özgün çelik strüktürüne ve tuğla dolgu duvarlarına bağlı yenileme yapıldığından endüstriyel yapı olma özelliğini korumuştur. Stüdyo ve dersliklerinde yapının özelliğinden ötürü açık mekân anlayışı benimsenmiştir. Bazı şeffaf bölümler öğrenci sayısı artınca sonradan kapatılmıştır. Tasarım stüdyolarının ve dersliklerinin elverişli boyutlarda tasarlanmış olması, donatılarının işlev açısından uygun olması, doğal ve yapay ışıktan yeterince yararlanılması, kullanıcıların mekân içinde eylem alanını olumlu yönde etkilemiştir. Tarihi dokunun mimari dil olarak içeriden ve dışarıdan duyumsanması olumludur.

Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde, tarihte Hükümet Konağı olan yapı Mardin'e özgü kalker taşı ile yapıldığından, özellikle bodrum katında taşıyıcı özelliği olan duvarlar nedeniyle, işlevsel açıdan stüdyo ve derslik yapılabilecek kapalı mekânlar oluşturulamaması olumsuz görülmüştür. Bu nedenle stüdyolarda elverişli ses akustiği ve proje sergileme duvarlarının oluşturulamaması da olumsuzdur. Malzeme açısından iç mekânların çoğunda tarihi yapının yer döşemesi malzemelerine uymayan seramikler kullanılmış, ancak duvarlara zarar vermemek için tesisat ve aydınlatma donatıları, görüntü kirliliğine karşı açık olarak geçirilmiştir. Mimari dil açısından, iç mekânlarda tarihi dokunun duyumsanabilmesi olumludur, ayrıca restorasyon ve yeniden işlevlendirme ilkelerine uyumlu olarak dış cephede çeşitli dönemlerde yapılan yenilemeler algılanabilmektedir.

Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi stüdyo ve derslikleri incelendiğinde tarihte, daha önce de okul olarak kullanılan mekânlar, işlev olarak derslik için uygun olsa da çizim masaları ile daha geniş mekânların gerekli olduğu tasarım stüdyoları açısından bazı mekânlar küçük kalmıştır. Bazı stüdyoların oldukça küçük olması olumsuz bir özellik olmuştur, öte yandan birkaç stüdyo bir sınıfın öğrenci gruplarına hizmet ederek soruna çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Bu küçük alanlı stüdyolarda, öğrenci sayısının azlığı, daha odaklanılmış çalışmalar yapılabilmesini sağlasa da, toplu sunumlar için uygun ortam yaratamamaktadır ve bu yönü olumsuzdur. Zemin katlardaki stüdyoların bahçeden girişlerinin olması, iklimi yazın sıcak, kışın ılıman olan Mersin için uygundur. Strüktür ve malzeme olarak, kiliseden kiralanan B blok yapısının taş duvarları korunup, daha önce içi betonarme strüktür olarak yenilediğinden, tarihi doku dışarıdan duyumsansa da iç mekânlarda yalnızca pencere tipleri tarihi doku etkisini verir. Ancak Vakıflar'dan kiralanan A Blok için her türlü koruma ilkelerine uygun restorasyon gerçekleştirildiğinden, yer döşemesindeki özgün karolarıyla birlikte, tarihi dokusu bütününde uygun olarak yenilenmiştir. A Blokte avluda ve iç mekânlarda bazı tesisat hatlarının veya

birimlerinin, tavanda elektrik donatılarının görüntü kirliliği oluşturması olumsuz olsa da, tarihi yapıya zarar vermemek için dışarıdan geçirilmiştir.

Sonuç olarak tarihi dış kabuğu koruyup, iç strüktürünü koruyamayıp çelik strüktür uygulayan Kadir Has Üniversitesi ve betonarme strüktür uygulayan Toros Üniversitesi B Blok yapıları iç mekânda tarihi mimari dili bütünüyle koruyamamaktadır. Tarihi mimari dili iç mekânda ve dış cephede koruyan Bilgi ile Mardin Artuklu Üniversiteleri Mimarlık Fakülteleri ve Toros Üniversitesi GSTMF A Blok yapılarında stüdyo ve dersliklerde bazı mekân büyüklüklerinin yetersizliği, taşıyıcı bölücülerden ötürü kapalı mekânların oluşmasının tam olarak sağlanamaması, sergileme duvarlarının yetersizliği gibi sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Ancak tüm bunlar öğrenci gruplamaları, sergileme için çözümler yapılarak uygulamada çözülmeye çalışılmaktadır. Bilgi ve Mardin Artuklu Üniversitelerinde stüdyolardaki toplu öğrenme, taşıyıcı bölücülere karşın açık mekân çözümleriyle giderilmeye çalışılmıştır. Toros Ü. GSTMF’de ise açık avluların varlığı ılıman iklimin de varlığıyla, açık havada da toplu öğrenme yapılabilme olanağı ile bazı stüdyoların küçüklüğünün yarattığı yetersizlikler aşılmıştır. Araştırma sorularından yola çıkıldığında, tarihi yapıların alan büyüklükleri, bölüntüleri, doğal aydınlatma olanaklarıyla ilgili tasarım stüdyolarında mekânsal ve eylemsel gereksinimler yönünden çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Ancak tüm bu nedenler ve sonuçların değerlendirilmesiyle, bu çalışmada incelenen dört tarihi kent yapısının eğitim yapısı olarak yeniden işlevlendirilmesinde, tüm bu zorlukların aşılabilmesi için tarihi yapıya zarar vermeden çözümlere gidilmeye çalışılmış olması ve bu kültür varlıklarının kentin yaşamına etkin bir biçimde eğitim yapıları olarak katılmış olmaları olumludur.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar zarlar, diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur, buna ilişkin ıslak imzalı etik kurul kararı gerekmediğine ilişkin onam formu sistem üzerindeki makale süreci dosyalarına eklenmiştir.

Finansal Destek: Bulunmamaktadır.

Teşekkür: Teşekkürümüz yoktur.

KAYNAKÇA:

Aksoy, A. Enlil, Z., Ünsal, D. F., Pulhan, G., Dinçer, İ., Zeren, G., Ahunbay, Z., Köksal, G. (2012). *Kültürel Miras Yönetimi.* (I. Baskı). T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını. Web-Ofset, Eskişehir

Alioğlu, F. ve Alper, B. (1998). *Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası Sanayi Yapısından Üniversiteye.* İstanbul Dergisi, Sayı 27, s. 40-48, İstanbul.

Alioğlu, F. E. (1988). *Mardin Şehir Dokusu ve Evler Üzerine Bir Deneme.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, İTÜ, İstanbul

Alper, M. (2019). *Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası’ndan Kadir Has Üniversitesi’ne Bir Yeniden İşlevlendirme Örneği.* Kadir Has Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Altun, A. (1971). *Mardin’de Türk Devri Mimarisi.* Gün Matbaası, İstanbul

- Anon.** (1994). Sanayi. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Cilt: 6, Sf. 437-443, İstanbul.
- Anonim.** (1998). *Educational Spaces Volume I*. The Images Pub. Group Ltd. Australia.
- artuklumimarlik.**(2019,Kasım 23).<https://www.instagram.com/artuklumimarlik/>[Erişim Tarihi: 23 Kasım 2019].
- Aşkun**(Yüce), P. ve **Cantimur** (Büken), B. (2012). Mimari Mirasın Yeniden İşlevlendirilmesi ve Ek Yapılar. *Mersin Üniversitesi Yayınları, Kültür Varlıklarını Koruma Amaçlı Proje ve Uygulamalar Çalıştayı Koruma Sempozyumu/II*. Mersin, s.56-70.
- Aydın, A.** (2011). *19.yüzyıl Mersin Kiliseleri*. Pitura Yayınları, Mersin, s.9-83.
- Aytar, İ.** (2015). *Fener – Balat Yapılarının Restorasyon Süreçleri ve Sonuçları*. Yeniüzyıl Üniversitesi, Fener Balat Çalıştayı 2015, İstanbul
- Benli, A.** (1998). *A Comparative Study for University Campus Planning*. DEÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Ana Bilim dalı, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, Danışman: M. Türeyen, İzmir
- Benli, A.C.** (2003). *Günümüz Mimarlığında Üniversite Binaları için Estetik Ölçütlerin Değerlendirilmesi (An Evaluation of the Aesthetical Concepts in the Architecture for Higher Education Buildings)*. DEÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Ana Bilim dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: N. Cimcoz, İzmir
- Boeckl, M.** (Hg/Ed). (2014). *WU Campus*. Ambra V, Vienna, Austria
- Bozkurt, İ.** (2012). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Mersin Tarihi 1847-1928*. Mersin Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları:1, Mersin, s.30-123
- Cantell, S.F.** (2005). *The Adaptive Reuse of Historic Industrial Buildings: Regulation Barriers, Best Practices and Case Studies*. Yüksek Lisans Tezi, Virginia Polytechnic Institute and State University, Urban and Regional Planning
- CHP Mardin Halkevi yayınları**, (1938). "15. Cumhuriyet Yılında Mardin", Sayı: 6, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, s. 28.
- Çağlayan, M.** (2015). *Mardin Eski Hükümet Konağı (Mimarlık Fakültesi) Restorasyonu Uygulaması*", Kâgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri VII Bildiri Kitabı, [İstanbul Büyükşehir Belediyesi](#), İstanbul, s.84-100.
- Çağlayan, M.** (2020). Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi fotoğraf arşivi ve projeleri.
- Çoruh, S.** (2019). *The Latin Catholic Church Settlement In Mersin During The Late Ottoman Period*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Sanat Tarihi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.95-117.
- Develi, Ş.** (1993). *Dünden Bugüne Mersin 1836-2008*. Mersin Büyükşehir Belediyesi Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Mersin
- Develi, Ş.** (2013). *Anılarla Seçmelerle Mersin*. Mersin Deniz Ticaret Odası Yayınları, 1.Baskı, Mersin
- Dober, R.P.** (1992). *Campus Design*. John Willey& Sons Inc.

- Dodsworth, S. ve Anderson, S. (2015).** *İç Mekân Tasarımının Temelleri*. Literatür Yayıncılık, Akademik Temeller Dizisi:2
- Düzenli, H.İ. (2012). Taşar, E.S. (2012).** Mardin’de Tarih, Bina ve Mimarlık Katmanları: 19.yy. Hükümet Konağından 21. yy. Mimarlık Fakültesine Dönüşümün Hikâyesi. *Arredamento Mimarlık Tasarım Kültürü Dergisi*. Şubat 2012, sayı 254, s.64-78
- Enlil, Z. (1992).** *Tarihi Bir Çevreyi Yaşatmak: Paris Ve Bologna’da Bütüncül Koruma Yaklaşımları*. YTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Mf Şbp 92.039/02, 199-204.
- Google Maps. (29 Nisan 2024).** <https://maps.google.com>
- Innes, M. (2012).** *Lighting For Interior Design*. Laurence King Publishing, UK.
- İnan, Z. (2013).** *İşlevini Yitirmiş Tarihi Yapıların Büro Yapılarına Dönüştürülmesindeki Mekânsal Sorunlar*. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.31.
- İpek, Y. (2004).** *Mersin Latin-İtalyan Katolik Kilisesi İnanç ve Uygulamaları*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Dinler Tarihi Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, s. 11-17
- Kaşlı, B. (2009).** *İstanbul ‘da Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları ve İç Mekân Müdahaleleri: Santral İstanbul Örneği*. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Kaynar, H. (2000).** *Şehir İktidar İlişkisi Çerçevesinde Osmanlı Modernleşmesi ve Osmanlı Şehirleri*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s. 89.
- Kuban, D. (2000).** *Tarihi Çevreyi Korumanın Mimarlık Boyutu*. YEM yayınları, İstanbul.
- Langston, C. Wong, F. K.W; Hui, E.C.M. & Shen, L.Y. (2007).** Strategic Assessment Of Building Adaptive Reuse Opportunities In Hong Kong. *Building And Environment*; doi:10. 1016/ j. buildenv. 2007.10.017
- Livingston, J. (2022).** *Designing With Light, The Art, Science, And Practice of Architectural Lighting Design*. Second Edition. John Wiley & Sons, New Jersey and Canada.
- mardinsoz.(2019,Ekim 22).**<http://www.mardinsoz.com/haber/eski-hukmet-konagi-mimarli-5866.html> [Erişim Tarihi: 22 Ekim 2019].
- media.tumblr.(2019, Temmuz16).**<https://66.media.tumblr.com/6569403cb881b6c67abb8bd9bfe42539/92c1e89245d07bf3-a2/s500x750/330af37d6dd9f6c5759047c8c580375c4d2e75ca.jpg> [Erişim Tarihi: 16 Temmuz 2019].
- mersinimecehaber.(2020,Nisan 26).**<http://www.mersinimecehaber.com/mersinde-hiristiyanlara-ait-okullar-ve-amerikan-misyoner-okullari-makale,4497.html> [Erişim Tarihi: 26 Nisan 2020].
- Mücen, L. (2010).** *Mersin Katolik(Katedral) Kilisesi Okulu’na İlişkin Sanat Tarihi Raporu*. Mersin Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Birimi (KUDEB), Mersin
- Olcaçyan, S. (2020).** *Mersin, Toros Üniversitesi Uray Yerleşkesi GSTMF B Blok yapısı rölöve ve restorasyon projeleri*. IMD Mimarlık Hizmetleri, Mersin.

Öter, A.H. (1996). *Kullanım dışı kalmış binaların dönüştürülmesi sorununa ilişkin bir Deneme*. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.22

Özbalta, N.B. (2017). *Yapıda Bölgesel ve Çevresel Koşullar*. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı kapsamında ders notları, İstanbul

Pearman, H. (1998). *Contemporary World Architecture*. Phaidon Press United, London

Perker, Z.S. (2010). Avrupa Kültür Mirasının Korunmasında Europa Nostra Ödüllerinin Rolü ve Türkiye. *Uludağ Üniversitesi, e-Journal of New World Sciences Academy*, Vol. 5, Nr: 2

Simonelli, G.B. (2005). *Fransiskan Kapüsen Rahiplerinin Mersin'deki 150. Yılı: 1855-2005*. Latin Katolik Kilisesi, İstanbul, s. 34-79.

Tekin Banaz, H. (2020). *Tarihi Yapıların Eğitim Yapısına Dönüşümünün İncelenmesi: Toros Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Örneği*. Toros Ü. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, Danışman: Benli, A.C., Mersin

EXTENDED SUMMARY

The Transformation of Historical Buildings in the Cities for Educational Purpose: Faculty of Architecture of Kadir Has, Bilgi, Mardin Artuklu and Toros Universities*

Research Problem:

The purpose of the study was to examine with a qualitative aspect the convenience of the historical spaces for the classrooms and studios of departments of architecture which are educating in the historical city buildings that had reused as high educational buildings.

Research Questions:

Does the adaptive reuse of the historical building as high educational building will be convenient for education of architecture in their classrooms and studios?

Does it possible to make suitable space in function for architectural education in design studios inside the adaptive reused historical buildings?

Does it possible to make suitable space with the building materials, structure, infrastructure, installations, lightings, and architectural style for architectural education in design studios inside the adaptive reused historical buildings?

Literature Review:

The first stage of the literature review consists of the adaptive reused historical city buildings in the context of conserving the cultural heritages. It is seen less studies about the reusing of historical buildings into educational buildings, but it is not seen in national literature about the reusing of historical buildings for department of architecture and about their studios and classrooms. It is searched the articles, the reviews, the thesis about the context. Secondly it is searched the rules and congress in the world that organize the restoration principles concerning the adaptive reusing of historical buildings, in literature. And thirdly it is searched faculties of architecture reused in historical city buildings. Then four samples are chosen and the plans, sections, old photos are searched from literature and from their designer of restoration.

Methodology:

First, the universal rules, congress, and technics in the development of restoration and reusing of historical buildings are searched. Secondly, the history of the historical buildings is searched for the samples of

departments of architecture. Today's photographs of these reused high education buildings are taken, old photos are obtained from archives, from designers of restoration and institutions. And it is obtained the written documents and drawings. And thirdly the functional qualities are searched for these adaptive reused high education buildings, departments of architecture, their design studios, and classrooms. The change in their plans is searched in literature and talked with their designers who worked in their restoration projects. The Departments of Architecture of the universities of Kadir Has, Bilgi, Mardin Artuklu and Toros are analyzed with their changes in time about the criteria of function, material, structure, infrastructure, installation, lighting, and architectural style in a qualitative aspect.

Results and Conclusions:

The examination of adaptive reuse for the historical city buildings as departments of architecture has resulted in different findings for each example. Before reuse these two historical buildings (Kadir Has, Bilgi) were industrial enterprises in Istanbul, one of these (Mardin Artuklu) was state building in Mardin, one of these (Toros A& B block) was school building of church catholic of Mersin, in 19th century. While examining these faculties of architectures' design studios and classrooms after reuse period, they are evaluated in the qualitative aspect of their functions, materials, structures, installations, lighting, and architectural styles.

First, the design studios and classrooms are examined in their convenience as function. In the studios and classrooms of Department of Architecture of Kadir Has University, suitable closed areas are created. For Bilgi University Department of Architecture, many difficulties exist caused by the steel structural elements and boilers existence inside at the center of buildings which were industrial buildings in the past. Their studios and classrooms shaped as open areas around the protected boilers. In Mardin Artuklu University Department of Architecture, the existence of many repetitive separated masonry walls opposed to design closed areas for studios and for the presentations of drawings in these walls. In Toros University Department of Architecture, the closed spaces are suitable for the function, but it occurs a problem for needed areas in studios according to the number of students in a classroom, cause 17 m² or 30 m² areas are small for number of students. This problem is solved by making student groups for a classroom while studying and when the presentations start, all the student groups unify in a big studio. The structure of these historical buildings needs different attitudes in restoration. Kadir Has and Toros University B block protected only external stone walls of the historical building and renewed the structural system first one, as steel system and the other, as reinforced concrete system. Bilgi, Mardin Artuklu and Toros University A Block buildings protected historical buildings as their original structures. Inside Bilgi and Toros University A Block, all the materials used according to original materials of historical buildings, as they are proprietary cultural heritage. Inside Mardin Artuklu University it is used original materials as well as possible. In the interior spaces of Kadir Has and Toros University B block, new materials are used. To respect using original materials inside or outside of a historical building enables to memorize the architectural style of the built times of building but it occurs then some difficulties in renewing of infrastructure, installations, lightings of buildings. The open installations are making visual complexity or visual pollution inside the studios and classrooms. While Kadir Has and Toros University B Block are totally renewed interior spaces, all the installations and lightings are done easily under plaster.

As a result, Kadir Has and Toros University B Block protected the external historical wall, but the original structures of buildings are not protected, then they could not reflect the architectural style inside the buildings. The faculties which protected the historical architectural style inside and outside the buildings, faced with the problems of less area for studios, not to having ability to create closed areas, less or inadequate walls for presentations of drawings. They tried to solve these problems in some applications during education, by making student groups for small studios or creating some technical solution to present drawings in columns. But while evaluating all these results and difficulties, the adaptive reuse of these four historical buildings, they tried to solve these difficulties as regarding not to damage the historical buildings and to include effectively these cultural heritages into city life as educational buildings are very precious, positive, and important for new generations and cities.

*This article is prepared by finished master thesis in Toros University Faculty of Fine Arts, Design and Architecture, Department of Architecture, made by supervisor Ayşen Cevriye BENLİ and architect Hatice TEKİN BANAZ, titled of "Examining The Refunctioning of the Historical Buildings for Educational Purposes: A Case Study of Toros University Faculty of Fine Arts, Design and Architecture".